

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Факультет здоров'я, фізичного виховання і спорту
Кафедра фізичної терапії та ерготерапії

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи
Олексій Жильцов
“ 05 ” “ 09 ” 2022 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**Фізична терапія при захворюваннях
і травмах нервової системи**

Для студентів

Спеціальності: 227 - Фізична терапія, ерготерапія

Рівня вищої освіти: перший (бакалаврський)

Освітньо-професійної програми: 227.00.02 «Фізична терапія, ерготерапія»

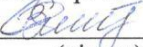
Київ - 2022

Розробники: Савченко В.М., доктор медичних наук, професор, зав. кафедри фізичної терапії та ерготерапії; Керестей В.В., к.н.ф.в.с., доцент кафедри фізичної терапії та ерготерапії.

Викладачі: Керестей В.В., к.н.ф.в.с., доцент кафедри фізичної терапії та ерготерапії.

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри фізичної терапії та ерготерапії

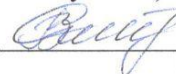
Протокол від 01.09.2022 р. № 9.

Завідувач кафедри (Валентин Савченко)
(підпис)

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої (професійної/наукової) програми (керівником проектної групи) 227.00.02 «Фізична терапія, ерготерапія»

___ . ___ . 2022 р.

Гарант освітньої (професійної/наукової) програми

(керівник проектної групи) (Валентин Савченко)
(підпис)

Робочу програму перевірено

___ . ___ . 2022 р.

Заступник директора/декана (Оксана Комоцька)
(підпис)

Пролонговано :

На 20__/20__ н.р. _____ (_____) . «__» __.20__ р., протокол № ____
(підпис) (ПІБ)

На 20__/20__ н.р. _____ (_____) . «__» __.20__ р., протокол № ____
(підпис) (ПІБ)

На 20__/20__ н.р. _____ (_____) . «__» __.20__ р., протокол № ____
(підпис) (ПІБ)

На 20__/20__ н.р. _____ (_____) . «__» __.20__ р., протокол № ____
(підпис) (ПІБ)

На 20__/20__ н.р. _____ (_____) . «__» __.20__ р., протокол № ____
(підпис) (ПІБ)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	Денна	Заочна
Вид дисципліни	обов'язкова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Загальний обсяг кредитів/годин	8 /240	
Курс	4	
Семестр	8	
Кількість модулів	8	
Обсяг кредитів		
Обсяг годин, в тому числі:	240	
Аудиторні	112	
Модульний контроль	16	
Семестровий контроль	30	
Самостійна робота	82	
Форма семестрового контролю	екзамен	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета — формування професійних знань, вмінь та навичок з фізичної терапії при травмах і захворюваннях нервової системи.

Завдання:

Сформувати такі загальні та спеціальні (фахові) компетентності:

- ЗК 01. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
- ЗК 04. Сформувати здатність працювати в команді.
- ЗК 11. Сформувати здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК 12. Сформувати здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- СК 01. Здатність пояснити пацієнтам, клієнтам, родинам, членам міждисциплінарної команди, іншим медичним працівникам потребу у заходах фізичної терапії, ерготерапії, принципи їх використання і зв'язок з охороною здоров'я.
- СК 05. Здатність провадити безпечну для пацієнта/клієнта та практикуючого фахівця практичну діяльність з фізичної терапії, ерготерапії у травматології та ортопедії, неврології та нейрохірургії, кардіології та пульмонології, а також інших областях медицини.
- СК 06. Здатність виконувати базові компоненти обстеження у фізичній терапії та/або ерготерапії: спостереження, опитування, вимірювання та тестування, документувати їх результати (додаток 1).

8. СК 07. Здатність допомогти пацієнту/клієнту зрозуміти власні потреби, обговорювати та пояснювати зміст і необхідність виконання програми фізичної терапії та ерготерапії.
9. СК 08. Здатність ефективно реалізовувати програму фізичної терапії та/або ерготерапії.
- 10.СК 09. Здатність забезпечувати відповідність заходів фізичної терапії та/або ерготерапії функціональним можливостям та потребам пацієнта/клієнта.
- 11.СК 10. Здатність проводити оперативний, поточний та етапний контроль стану пацієнта / клієнта відповідними засобами й методами (додаток 1) та документувати отримані результати.
- 12.СК 11. Здатність адаптовувати свою поточну практичну діяльність до змінних умов.
- 13.СК 13. Здатність навчати пацієнта/опікунів самообслуговуванню / догляду, профілактиці захворювань, травм, ускладнень та неповносправності, здоровому способу життя.
- 14.СК 14. Здатність знаходити шляхи постійного покращення якості послуг фізичної терапії та ерготерапії.

1. Надати знання про основні види травм і захворювань нервової системи, основні патологічні процеси при травмах і захворюваннях нервової системи, їх клінічну картину.

2. Надати знання та сформувати навички застосування фізикальних, мануальних та інструментальних методів дослідження при травмах і захворюваннях нервової системи для оцінки стану пацієнтів з травмами та захворюваннями нервової системи.

3. Описати теоретичні і методологічні основи застосування засобів та методів фізичної реабілітації / терапії для відновлення здоров'я і працездатності осіб з травмами і захворюваннями нервової системи.

4. Сформувати здатність здійснювати вибір необхідних ефективних методик фізичної терапії (масаж, лікувальна гімнастика, механотерапія, циклічні фізичні навантаження тощо) та складати індивідуальні програми фізичної терапії / реабілітації на всіх етапах реабілітації (стаціонарному, амбулаторно-поліклінічному, санаторно-курортному) при травмах і захворюваннях нервової системи.

3. Результати навчання за дисципліною

1. ПР 03. Використовувати сучасну комп'ютерну техніку; знаходити інформацію з різних джерел; аналізувати вітчизняні та зарубіжні джерела інформації, необхідної для виконання професійних завдань та прийняття професійних рішень.

2. ПР 04. Застосовувати у професійній діяльності знання біологічних, медичних, педагогічних та психосоціальних аспектів фізичної терапії та ерготерапії.

3. ПР 05. Надавати долікарську допомогу при невідкладних станах та патологічних процесах в організмі; вибирати оптимальні методи та засоби збереження життя.

4. ПР 06. Застосовувати методи й інструменти визначення та вимірювання структурних змін та порушених функцій організму, активності та участі (додаток 1), трактувати отриману інформацію.

5. ПР 07. Трактувати інформацію про наявні у пацієнта/клієнта порушення за Міжнародною класифікацією функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я (МКФ) та Міжнародною класифікацією функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я дітей та підлітків (МКФ ДП).

6. ПР 08. Діяти згідно з нормативно-правовими вимогами та нормами професійної етики.

7. ПР 09. Реалізувати індивідуальні програми фізичної терапії, ерготерапії.

8. ПР 10. Здійснювати заходи фізичної терапії для ліквідації або компенсації рухових порушень та активності (додаток 2).

9. ПР 11. Здійснювати заходи ерготерапії для ліквідації або компенсації функціональних та асоційованих з ними обмежень активності та участі в діяльності (додаток 3).

10. ПР 12. Застосовувати сучасні науково-доказові дані у професійній діяльності.

11. ПР 13. Обирати оптимальні форми, методи і прийоми, які б забезпечили шанобливе ставлення до пацієнта/клієнта, його безпеку/захист, комфорт та приватність.

12. ПР 14. Безпечно та ефективно використовувати обладнання для проведення реабілітаційних заходів, контролю основних життєвих показників пацієнта, допоміжні технічні засоби реабілітації для пересування та самообслуговування.

13. ПР 15. Вербально і невербально спілкуватися з особами та групами співрозмовників, різними за віком, рівнем освіти, соціальною і професійною приналежністю, психологічними та когнітивними якостями тощо, у мультидисциплінарній команді.

14. ПР 16. Проводити інструктаж та навчання клієнтів, членів їх родин, колег і невеликих груп.

15. ПР 17. Оцінювати результати виконання програм фізичної терапії та ерготерапії, використовуючи відповідний інструментарій (додаток 3), та за потреби, модифікувати поточну діяльність.

16. ПР 18. Оцінювати себе критично, засвоювати нову фахову інформацію, поглиблювати знання за допомогою самоосвіти, оцінювати й представляти власний досвід, аналізувати й застосовувати досвід колег.

17. Знати основні види травм і захворювань нервової системи, основні патологічні процеси при травмах і захворюваннях нервової системи, їх клінічну картину.

18. Вміти застосовувати фізикальні, мануальні та інструментальні методи дослідження при травмах і захворюваннях нервової системи для оцінки стану пацієнтів з травмами та захворюваннями нервової системи. На основі одержаних даних вміти встановлювати реабілітаційний діагноз.

19. Вміти здійснювати вибір необхідних ефективних методик фізичної терапії (масаж, лікувальна гімнастика, механотерапія, циклічні фізичні навантаження тощо) та складати індивідуальні програми фізичної терапії / реабілітації на всіх етапах реабілітації (стаціонарному, амбулаторно-поліклінічному, санаторно-курортному) при травмах і захворюваннях нервової системи.

4. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план для денної (заочної) форми навчання

Назва змістових модулів, тем	Ус бо го	Розподіл годин між видами робіт					
		Аудиторна:					Са м ос ті йн а
		Ле кц ії	Се мі на ри	П р а к т и ч ні	Л а б о р а т о р ні	І н д и в і д у а л ь ні	
Змістовий модуль 1. Основи фізичної терапії при патології нервової системи							
Тема 1. Загальні відомості про будову та функцію нервової системи. Патологія нервової системи. Загальні відомості про травми та хвороби нервової системи. Основні симптоми ураження нервової системи.	2	2					
Тема 2. Порушення, що виникають при захворюваннях і травмах центральної нервової системи	2			2			
Тема 3. Порушення, що виникають при захворюваннях і травмах периферичної нервової системи	2			2			
Тема 4. Загальні засади фізичної терапії при патології нервової системи. Класифікація та загальна характеристика засобів й методів	2	2					

фізичної терапії, які застосовуються при травмах та хворобах нервової системи.							
Тема 5. Сучасні підходи до складання індивідуальних реабілітаційних програм для осіб з травмами та захворюваннями нервової системи. Цілі, завдання, прогноз та оцінка результатів реабілітації осіб з травмами та захворюваннями нервової системи.	2	2					
Тема 6. Методичні особливості застосування засобів фізичної терапії при захворюваннях і травмах нервової системи.	4			4			
Будова і фізіологія патологія нервової системи. і Патологія нервової системи, загальні відомості.	5						5
Основи фізичної терапії при патології нервової системи.	5						5
Модульний контроль	2						
Разом	26	6		8			10
Змістовий модуль 2. Особливості фізичної терапії при судинних захворюваннях центральної нервової системи							
Тема 7. Судинні захворювання центральної нервової системи. Загальні поняття. Класифікація.	2	2					
Тема 8. Фізична терапія хворих із судинними захворюваннями центральної нервової системи. Загальні підходи.	2			2			
Тема 9. Гіпертонічна хвороба. Фізична терапія при церебральних проявах артеріальної гіпертензії. Особливості складання реабілітаційних програм.	2			2			
Тема 10. Інсульти. Види інсультів. Діагностика дисфункцій при інсультах. Діагностика рухових порушень. Клініко-діагностичні шкали та тести при інсультах.	2			2			
Тема 11. Ішемічний інсульт. Фізична терапія при ішемічних інсультах. Особливості складання реабілітаційних програм для осіб з ішемічними інсультами.	6			6			
Тема 12. Геморагічний інсульт. Фізична терапія при геморагічному інсульті. Особливості складання реабілітаційних програм для осіб з геморагічними інсультами.	6			6			
Характеристика захворювань і травм центральної і периферичної нервової системи. Інсульти.	5						5

Особливості фізичної терапії хворих при інсультах, неврологічних проявах гіпертонічної хвороби.	5						5
Модульний контроль	2						
Разом	32	2		18			10
Змістовий модуль 3. Фізична терапія при травмах центральної нервової системи							
Тема 13. Травми центральної нервової системи (черепно-мозкові та спинальні травми). Фізична терапія при травмах центральної нервової системи.	2	2					
Тема 14. Діагностика дисфункцій при травмах головного мозку	2			2			
Тема 15. Фізична терапія хворих з черепно-мозковими травмами.	2			2			
Тема 16. Діагностика дисфункцій при травмах спинного мозку.	2			2			
Тема 17. Фізична терапія при травмах спинного мозку різних відділів хребта з неврологічними проявами.	2			2			
Тема 18. Фізична терапія при травмах спинного мозку у шийному відділі хребта з неврологічними проявами.	2			2			
Тема 19. Фізична терапія при травмах спинного мозку у грудному відділі хребта з неврологічними проявами.	2			2			
Тема 20. Фізична терапія при травмах спинного мозку у поперековому відділі хребта з неврологічними проявами.	2			2			
Тема 21. Фізична терапія при травмах спинного мозку у крижовому відділі з неврологічними проявами.	2			2			
Клінічна характеристика травм центральної нервової системи.	5						5
Особливості фізичної терапії хворих при травмах головного та спинного мозку.	5						5
Модульний контроль	2						
Разом	30	2		16			10
Змістовий модуль 4. Фізична терапія при захворюваннях головного та спинного мозку							
Тема 22. Дитячий церебральний параліч. Клінічні форми.	2	2					
Тема 23. Фізична терапія хворих на дитячий церебральний параліч (ДЦП).	4			4			

Тема 24. Запальні захворювання головного мозку. Фізична терапія при запальних захворюваннях головного мозку.	2	2					
Тема 25. Фізична терапія при запальних захворюваннях головного мозку.	4			4			
Тема 26. Фізична терапія при мієліті та поліомієліті.	2			2			
Дитячий церебральний параліч. Запальні захворювання головного мозку, клінічна характеристика.	5						5
Фізична терапія при запальних захворюваннях головного мозку. Фізична терапія при дитячому церебральному паралічі.	5						5
Модульний контроль	2						
Разом	26	4		10			10
Змістовий модуль 5. Фізична терапія неврологічних проявів при дегенеративно-дистрофічних ураженнях хребта							
Тема 27. Дегенеративно-дистрофічні ураження хребта з неврологічними проявами.	2	2					
Тема 28. Фізична терапія при дегенеративно-дистрофічних ураженнях шийного відділу хребта з неврологічними проявами.	2			2			
Тема 29. Фізична терапія при дегенеративно-дистрофічних ураженнях грудного відділу хребта з неврологічними проявами.	2			2			
Тема 30. Фізична терапія при дегенеративно-дистрофічних ураженнях поперекового відділу хребта з неврологічними проявами.	2			2			
Тема 31. Фізична терапія при міофасціальному больовому синдромі.	2			2			
Дегенеративно-дистрофічні ураження хребта з неврологічними проявами.	5						5
Особливості фізичної терапії при дегенеративно-дистрофічних ураженнях хребта з неврологічними проявами.	5						5
Модульний контроль	2						
Разом	22	2		8			10
Змістовий модуль 6. Фізична терапія при захворюваннях периферичних нервів							
Тема 32. Невропатії черепних нервів та периферійних нервів кінцівок.	2	2					

Тема 33. Особливості фізичної терапії при невропатіях черепних нервів та периферійних нервів кінцівок.	2	2					
Тема 34. Фізична терапія при невритах лицьового та трійчастого нервів.	2			2			
Тема 35. Фізична терапія при невриті променевого нерва.	2			2			
Тема 36. Фізична терапія при невриті ліктьового нерва.	2			2			
Тема 37. Фізична терапія при невриті серединного нерва.	2			2			
Тема 38. Фізична терапія при невриті сідничного нерву (ішіасі)	2			2			
Тема 39. Фізична терапія при невриті великогомілкового та малогомілкового нервів.	2			2			
Захворювання периферичних нервів. Захворювання черепних нервів.	5						5
Особливості фізичної терапії при захворюваннях периферичних нервів.	5						5
Модульний контроль	2						
Разом	28	4		12			10
Змістовий модуль 7. Фізична терапія неврологічних проявів при спадкових та демієлінізуючих захворюваннях, ураженнях екстрапірамідної системи, міастенії, м'язових дистоніях							
Тема 40. Спадкові, демієлінізуючі захворювання нервової системи. Ураження екстрапірамідної системи. Міастенії. М'язові дистонії. Особливості фізичної терапії при вказаних захворюваннях нервової системи.	2	2					
Тема 41. Фізична терапія при розсіяному склерозі.	2			2			
Тема 42. Фізична терапія при бічному аміотрофічному склерозі.	2			2			
Тема 43. Фізична терапія при спадкових захворюваннях	2			2			
Тема 44. Фізична терапія ураженнях екстрапірамідної системи (хворобі Паркінсона).	2			2			
Тема 45. Фізична терапія при міастенії та м'язових дистоніях.	2			2			
Фізична терапія неврологічних проявів при спадкових та демієлінізуючих захворюваннях, ураженнях екстрапірамідної системи, міастенії, м'язових дистоніях	5						5

Клінічна характеристика спадкових та демієлінізуючих захворювань, уражень екстрапірамідної системи, міастенії, м'язових дистоній.	5						5
Модульний контроль	2						
Разом	24	2		10			10
Змістовий модуль 8. Фізична терапія при захворюваннях вегетативної нервової системи							
Тема 46. Вегетативна нервова система, будова, функції. Патологія вегетативної нервової системи. Фізична терапія при вегетативних дисфункціях.	2	2					
Тема 47. Фізична терапія при гіпоталамічному синдромі, панічних атаках, судинних проявах нейро-циркуляторній дистонії.	2			2			
Тема 48. Фізична терапія при больових проявах нейро-циркуляторної дистонії.	2			2			
Тема 49. Фізична терапія при неврозах.	2			2			
Вегетативна нервова система, будова, функції. Патологія вегетативної нервової системи. Нейроциркуляторна дистонія, види, клініка. Неврози. Причини розвитку та особливості протікання.	5						5
Особливості фізичної терапії при вегетативних дисфункціях (нейро-циркуляторній дистонії, панічних атаках). Особливості фізичної терапії при неврозах.	7						7
Модульний контроль	2						
Разом	22	2		6			12
Семестровий контроль	30						
ВСЬОГО	240	24		88			82

5. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ОСНОВИ ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ ПРИ ПАТОЛОГІЇ НЕРВОВОЇ СИСТЕМИ

Лекція 1. Загальні відомості про будову та функцію нервової системи. Патологія нервової системи. Загальні відомості про травми та хвороби нервової системи. Основні симптоми ураження нервової системи.

Основні питання / ключові слова: Будова нервової системи. Функція нервової системи. Загальні відомості про патологію нервової системи. Загальна характеристика травм та хвороб нервової системи. Основні симптоми ураження нервової системи.

Практичне заняття 1. Порушення, що виникають при захворюваннях і травмах центральної нервової системи.

Основні питання / ключові слова: Порушення, що виникають при захворюваннях і травмах центральної нервової системи та їх загальна характеристика. Спастичний параліч, його клінічні прояви, методи діагностики та оцінки.

Рекомендована література:

1. Коляденко Г.І. Анатомія людини : підручник / Г. І. Коляденко. - Київ : Либідь, 2001. - 384 с.
2. Неврологія : підручник для студ. вищ. мед. навч. закл. / [І. А. Григорова та ін.]; за ред. І. А. Григорової, Л. І. Соколової. - 2-ге вид., випр. - Київ : Медицина, 2015. - 639 с.
3. Основи діагностичних досліджень у фізичній реабілітації : навч. посіб. / Т. Бойчук, М. Голубєва, О. Левандовський [та ін.]. – Львів : ЗУКЦ, 2010. – 240 с.
4. Стандартизація в нейрохірургії. Частина 1. Травматичні ушкодження центральної та периферичної нервової системи. За ред. академіка НАМН України, проф. Є.Г. Педаченка. Київ: ДУ “ІНХ НАМНУ”, 2019. 152 с.
5. Сучасні наукові дослідження в нейронауках (за спеціалізацією) : конспект лекцій для здобувачів вченого ступеня доктора філософії за спеціальністю 222 «Медицина» спеціалізації 14.01.15 «Нервові хвороби» / упоряд. О. Л. ТОВАЖНЯНЬСЬКА, Н. О. НЕКРАСОВА, О. І. КАУК та ін. – Харків : ХНМУ, 2021. – 108 с.
6. Марченко О.К. Фізична реабілітація хворих із травмами й захворюваннями нервової системи: Навчальний посібник. – К.: Олімпійська література, 2006. – 196 с.

Практичне заняття 2. Порушення, що виникають при захворюваннях і травмах периферичної нервової системи.

Основні питання / ключові слова: Порушення, що виникають при захворюваннях і травмах периферичної нервової системи та їх загальна характеристика. В'ялий параліч, його клінічні прояви, методи діагностики та оцінки.

Рекомендована література:

1. Коляденко Г.І. Анатомія людини : підручник / Г. І. Коляденко. - Київ : Либідь, 2001. - 384 с.
2. Неврологія : підручник для студ. вищ. мед. навч. закл. / [І. А. Григорова та ін.]; за ред. І. А. Григорової, Л. І. Соколової. - 2-ге вид., випр. - Київ : Медицина, 2015. - 639 с.
3. Основи діагностичних досліджень у фізичній реабілітації : навч. посіб. / Т. Бойчук, М. Голубєва, О. Левандовський [та ін.]. – Львів : ЗУКЦ, 2010. – 240 с.
4. Стандартизація в нейрохірургії. Частина 1. Травматичні ушкодження центральної та периферичної нервової системи. За ред. академіка НАМН України, проф. Є.Г. Педаченка. Київ: ДУ “ІНХ НАМНУ”, 2019. 152 с.
5. Сучасні наукові дослідження в нейронауках (за спеціалізацією) : конспект лекцій для здобувачів вченого ступеня доктора філософії за спеціальністю 222 «Медицина» спеціалізації 14.01.15 «Нервові хвороби» / упоряд. О. Л.

Товажнянська, Н. О. Некрасова, О. І. Каук та ін. – Харків : ХНМУ, 2021. – 108 с.

6. Марченко О.К. Фізична реабілітація хворих із травмами й захворюваннями нервової системи: Навчальний посібник. – К.: Олімпійська література, 2006. – 196 с.

Лекція 2. Загальні засади фізичної терапії при патології нервової системи. Класифікація та загальна характеристика засобів й методів фізичної терапії, які застосовуються при травмах та хворобах нервової системи.

Основні питання / ключові слова: Клініко–фізіологічне обґрунтування застосування засобів фізичної терапії при захворюваннях і травмах нервової системи. Класифікація та загальна характеристика засобів й методів фізичної терапії, які застосовуються при травмах та хворобах нервової системи. Особливості застосування фізичної терапії при патології нервової системи.

Лекція 3. Сучасні підходи до складання індивідуальних реабілітаційних програм для осіб з травмами та захворюваннями нервової системи. Цілі, завдання, прогноз та оцінка результатів реабілітації осіб з травмами та захворюваннями нервової системи.

Основні питання / ключові слова: Особливості складання індивідуальних реабілітаційних програм для осіб з травмами та захворюваннями нервової системи. Цілі та завдання програм реабілітації осіб з травмами та захворюваннями нервової системи. Поняття про SMART цілі. Прогноз результатів реабілітації. Оцінка результатів реабілітації осіб з травмами та захворюваннями нервової системи.

Практичне заняття 3-4. Методичні особливості застосування засобів фізичної терапії при захворюваннях і травмах нервової системи.

Основні питання / ключові слова: Загальні методичні особливості застосування засобів фізичної терапії при захворюваннях і травмах нервової системи. Методичні особливості застосування кінезіотерапії при захворюваннях і травмах нервової системи. Методичні особливості застосування механотерапії при захворюваннях і травмах нервової системи. Методичні особливості застосування працетерапії при захворюваннях і травмах нервової системи. Методичні особливості застосування засобів апаратної фізіотерапії при захворюваннях і травмах нервової системи. Методичні особливості застосування природних лікувальних чинників при захворюваннях і травмах нервової системи.

Рекомендована література:

1. Воронін Д. М. Фізична реабілітація при захворюваннях нервової системи: навч. посіб. / Воронін Д. М., Павлюк Є. О. – Хмельницький: ХНУ, 2011. – 143 с.

2. Марченко О.К. Фізична реабілітація хворих із травмами й захворюваннями нервової системи: Навчальний посібник. – К.: Олімпійська література, 2006. – 196

3. Фізична терапія та ерготерапія в неврології : метод. вказ. до проведення практичного заняття магістрів 1-го курсу IV мед. фак-ту / упоряд. А. Г. Істомін, О. І. Медовець, А. С. Сушецька та ін. – Харків : ХНМУ, 2020. – 36 с.

4. Реабілітація пацієнтів з захворюваннями нервової системи : навчально-методичний посібник для магістрів медицини IV курсу медичного факультету закладів вищої освіти III-IV рівня акредитації по спеціальності «Медицина» кваліфікації професійної «Лікар» / О. А. Козьолкін, І. В. Візір, М. В. Сікорська, О.В. Лапонов. – Запоріжжя : ЗДМУ, 2019. – 183 с.

5. Козьолкін О. А., Дарій В.І., Сікорська М. В., Візір І. В. Фізична терапія в нейрореабілітації навчально-методичний посібник для викладачів. Запоріжжя, 2020. – 234 с.

6. Фізична, реабілітаційна та спортивна медицина: Нейрореабілітація. Підручник для студентів і лікарів / За заг. ред. В.М. Сокрута. – Слов'янськ: ТОВ «Видавництво “Друкарський двір”», 2020. – Т. 2., 340 с.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ОСОБЛИВОСТІ ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ ПРИ СУДИННИХ ЗАХВОРЮВАННЯХ ЦЕНТРАЛЬНОЇ НЕРВОВОЇ СИСТЕМИ

Лекція 4. Судинні захворювання центральної нервової системи. Загальні поняття. Класифікація.

Основні питання / ключові слова: Загальні поняття про судинні хвороби центральної нервової системи. Класифікація. Гострі та хронічні порушення мозкового кровообігу. Методи діагностики. Основні симптоми при судинних хворобах центральної нервової системи.

Практичне заняття 5. Фізична терапія хворих із судинними захворюваннями центральної нервової системи. Загальні підходи.

Основні питання / ключові слова: Реабілітаційні / фізіотерапевтичні заходи, які застосовуються при судинних захворюваннях центральної нервової системи. Методичні вказівки до застосування засобів і методів фізичної терапії при захворюваннях судинних захворюваннях центральної нервової системи. Механотерапія та працетерапія при цих захворюваннях. Принципи складання програм реабілітації.

Рекомендована література:

1. Фізична, реабілітація та спортивна медицина: Нейрореабілітація. Підручник для студентів і лікарів / За заг. ред. В.М. Сокрута. – Слов'янськ: ТОВ «Видавництво “Друкарський двір”», 2020. – Т. 2., 340 с.

2. Фізична терапія та ерготерапія в неврології : метод. вказ. до проведення практичного заняття магістрів 1-го курсу IV мед. фак-ту / упоряд. А. Г. Істомін, О. І. Медовець, А. С. Сушецька та ін. – Харків : ХНМУ, 2020. – 36 с.

3. Реабілітація пацієнтів з захворюваннями нервової системи : навчально-методичний посібник для магістрів медицини IV курсу медичного факультету закладів вищої освіти III-IV рівня акредитації по спеціальності «Медицина» кваліфікації професійної «Лікар» / О. А. Козьолкін, І. В. Візір, М. В. Сікорська, О.В. Лапонов. – Запоріжжя : ЗДМУ, 2019. – 183 с.

4. Козьолкін О. А., Дарій В.І., Сікорська М. В., Візір І. В. Фізична терапія в нейрореабілітації навчально-методичний посібник для викладачів. Запоріжжя, 2020. – 234 с.

5. Воронін Д. М. Фізична реабілітація при захворюваннях нервової

системи: навч. посіб. / Воронін Д. М., Павлюк Є. О. – Хмельницький: ХНУ, 2011. – 143 с.

6. Марченко О.К. Фізична реабілітація хворих із травмами й захворюваннями нервової системи: Навчальний посібник. – К.: Олімпійська література, 2006. – 196 с.

7. Мухін В. М. Фізична реабілітація : підручник для ВУЗів / В. М. Мухін. – К.: Олімпійська література, 2010. – 486 с.

8. Рокошевська В. В. Фізична реабілітація хворих після перенесеного мозкового геморагічного інсульту в умовах стаціонару : методичний посібник. Львів: ПП Сорока Т.Б., 2010. – 96 с.

Практичне заняття 6. Гіпертонічна хвороба. Фізична терапія при церебральних проявах артеріальної гіпертензії. Особливості складання реабілітаційних програм.

Основні питання / ключові слова: Гіпертонічна хвороба. Клініко-фізіологічне обґрунтування застосування засобів і методів фізичної терапії при церебральних проявах гіпертонічної хвороби. Опис засобів і методів (лікувальна гімнастика, масаж, дозована ходьба, теренкур, механотерапія, працетерапія тощо), які застосовуються в програмах терапії осіб з гіпертонічною хворобою. Особливості складання програм фізичної терапії у осіб з церебральними проявами гіпертонічної хвороби.

Рекомендована література:

1. Фізична, реабілітаційна та спортивна медицина: Нейрореабілітація. Підручник для студентів і лікарів / За заг. ред. В.М. Сокрута. – Слов'янськ: ТОВ «Видавництво “Друкарський двір”», 2020. – Т. 2., 340 с.

2. Фізична терапія та ерготерапія в неврології : метод. вказ. до проведення практичного заняття магістрів 1-го курсу IV мед. фак-ту / упоряд. А. Г. Істомін, О. І. Медовець, А. С. Сушецька та ін. – Харків : ХНМУ, 2020. – 36 с.

3. Реабілітація пацієнтів з захворюваннями нервової системи : навчально-методичний посібник для магістрів медицини IV курсу медичного факультету закладів вищої освіти III-IV рівня акредитації по спеціальності «Медицина» кваліфікації професійної «Лікар» / О. А. Козьолкін, І. В. Візір, М. В. Сікорська, О.В. Лапонов. – Запоріжжя : ЗДМУ, 2019. – 183 с.

4. Козьолкін О. А., Дарій В.І., Сікорська М. В., Візір І. В. Фізична терапія в нейрореабілітації навчально-методичний посібник для викладачів. Запоріжжя, 2020. – 234 с.

5. Воронін Д. М. Фізична реабілітація при захворюваннях нервової системи: навч. посіб. / Воронін Д. М., Павлюк Є. О. – Хмельницький: ХНУ, 2011. – 143 с.

6. Марченко О.К. Фізична реабілітація хворих із травмами й захворюваннями нервової системи: Навчальний посібник. – К.: Олімпійська література, 2006. – 196 с.

7. Мухін В. М. Фізична реабілітація : підручник для ВУЗів / В. М. Мухін. – К.: Олімпійська література, 2010. – 486 с.

8. Білянський О.Ю. Методика фізичної реабілітації осіб другого зрілого віку після мозкового ішемічного інсульту: метод. посіб. / Білянський О. Ю., Куц О. С. – Дрогобич : Відродження, 2007. – 137 с.

Практичне заняття 7. Інсульти. Види інсультів. Діагностика дисфункцій при інсультах. Діагностика рухових порушень. Клініко-діагностичні шкали та тести при інсультах.

Основні питання / ключові слова: Інсульти. Види інсультів. Діагностика дисфункцій при інсультах. Діагностика рухових порушень. Клініко-діагностичні шкали та тести при інсультах. Проблема патології мови у дорослих з органічними захворюваннями головного мозку.

Рекомендована література:

1. Неврологія : підручник для студ. вищ. мед. навч. закл. / [І. А. Григорова та ін.]; за ред. І. А. Григорової, Л. І. Соколової. - 2-ге вид., випр. - Київ : Медицина, 2015. - 639 с.

2. Стандартизація в нейрохірургії. Частина 1. Травматичні ушкодження центральної та периферичної нервової системи. За ред. академіка НАМН України, проф. Є.Г. Педаченка. Київ: ДУ “ІНХ НАМНУ”, 2019. 152 с.

3. Сучасні наукові дослідження в нейронауці (за спеціалізацією) : конспект лекцій для здобувачів вченого ступеня доктора філософії за спеціальністю 222 «Медицина» спеціалізації 14.01.15 «Нервові хвороби» / упоряд. О. Л. Товажнянська, Н. О. Некрасова, О. І. Каук та ін. – Харків : ХНМУ, 2021. – 108 с.

4. Рокошевська В. Застосування моделі міжнародної класифікації функціонування (МКФ) у фізичній терапії осіб після перенесеного мозкового інсульту / Віра Рокошевська, Богдан Крук // Сучасні тенденції у практиці й освіті з фізичної терапії : тези доп. Міжнар. наук. семінару. - Львів, 2016. - С. 50-52.

5. Шкали в нейрореабілітації / Укладачі: М.В. Гуляєва, Н.І. Піонтківська, М.І. Піонтківський; Наукові редактори В.А. Голик, Д.В. Гуляєв, М.Я. Романишин. К.: Видавець Д.В.Гуляєв, 2014. 68 с.

Практичне заняття 8, 9, 10. Ішемічний інсульт. Фізична терапія при ішемічних інсультах. Особливості складання реабілітаційних програм для осіб з ішемічними інсультами.

Основні питання / ключові слова: Ішемічний інсульт. Клініко-фізіологічне обґрунтування застосування засобів і методів фізичної терапії при ішемічних інсультах. Опис засобів і методів (кліматичні чинники, мінеральні води, грязі, апаратна фізіотерапія, терапевтичні вправи – лікувальна гімнастика, масаж, циклічні фізичні навантаження – ходьба, теренкур, технічні засоби – механотерапія, працетерапія), які використовуються в програмах терапії осіб з ішемічними інсультами. Особливості застосування засобів і методів фізичної терапії при ішемічних інсультах.

Рекомендована література:

1. Фізична, реабілітаційна та спортивна медицина: Нейрореабілітація. Підручник для студентів і лікарів / За заг. ред. В.М. Сокрута. – Слов'янськ: ТОВ «Видавництво “Друкарський двір”», 2020. – Т. 2., 340 с.

2. Фізична терапія та ерготерапія в неврології : метод. вказ. до проведення практичного заняття магістрів 1-го курсу IV мед. фак-ту / упоряд. А. Г. Істомін, О. І. Медовець, А. С. Сушецька та ін. – Харків : ХНМУ, 2020. – 36 с.

3. Реабілітація пацієнтів з захворюваннями нервової системи : навчально-методичний посібник для магістрів медицини IV курсу медичного факультету закладів вищої освіти III-IV рівня акредитації по спеціальності «Медицина» кваліфікації професійної «Лікар» / О. А. Козьолкін, І. В. Візір, М. В. Сікорська, О.В. Лапонов. – Запоріжжя : ЗДМУ, 2019. – 183 с.

4. Козьолкін О. А., Дарій В.І., Сікорська М. В., Візір І. В. Фізична терапія в нейрореабілітації навчально-методичний посібник для викладачів. Запоріжжя, 2020. – 234 с.

5. Воронін Д. М. Фізична реабілітація при захворюваннях нервової системи: навч. посіб. / Воронін Д. М., Павлюк Є. О. – Хмельницький: ХНУ, 2011. – 143 с.

6. Марченко О.К. Фізична реабілітація хворих із травмами й захворюваннями нервової системи: Навчальний посібник. – К.: Олімпійська література, 2006. – 196 с.

7. Мухін В. М. Фізична реабілітація : підручник для ВУЗів / В. М. Мухін. – К.: Олімпійська література, 2010. – 486 с.

8. Білянський О.Ю. Методика фізичної реабілітації осіб другого зрілого віку після мозкового ішемічного інсульту: метод. посіб. / Білянський О. Ю., Куц О. С. – Дрогобич : Відродження, 2007. – 137 с.

Практичне заняття 11, 12, 13. Геморагічний інсульт. Фізична терапія при геморагічному інсульті. Особливості складання реабілітаційних програм для осіб з геморагічними інсультами.

Основні питання / ключові слова: Геморагічний інсульт. Клініко-фізіологічне обґрунтування застосування засобів і методів фізичної терапії при геморагічних інсультах. Опис засобів і методів (кліматичні чинники, мінеральні води, грязі, апаратна фізіотерапія, терапевтичні вправи – лікувальна гімнастика, масаж, циклічні фізичні навантаження – ходьба, теренкур, технічні засоби – механотерапія, працетерапія), які використовуються в програмах реабілітації осіб з геморагічними інсультами. Особливості застосування засобів і методів фізичної терапії при геморагічних інсультах.

Рекомендована література:

1. Фізична, реабілітаційна та спортивна медицина: Нейрореабілітація. Підручник для студентів і лікарів / За заг. ред. В.М. Сокрута. – Слов'янськ: ТОВ «Видавництво “Друкарський двір”», 2020. – Т. 2., 340 с.

2. Фізична терапія та ерготерапія в неврології : метод. вказ. до проведення практичного заняття магістрів 1-го курсу IV мед. фак-ту / упоряд. А. Г. Істомін, О. І. Медовець, А. С. Сушецька та ін. – Харків : ХНМУ, 2020. – 36 с.

3. Реабілітація пацієнтів з захворюваннями нервової системи : навчально-методичний посібник для магістрів медицини IV курсу медичного факультету закладів вищої освіти III-IV рівня акредитації по спеціальності «Медицина» кваліфікації професійної «Лікар» / О. А. Козьолкін, І. В. Візір, М. В. Сікорська, О.В. Лапонов. – Запоріжжя : ЗДМУ, 2019. – 183 с.

4. Козьолкін О. А., Дарій В.І., Сікорська М. В., Візір І. В. Фізична терапія в нейрореабілітації навчально-методичний посібник для викладачів. Запоріжжя, 2020. – 234 с.

5. Рокошевська В. В. Фізична реабілітація хворих після перенесеного мозкового геморагічного інсульту в умовах стаціонару : методичний посібник. Львів: ПП Сорока Т.Б., 2010. – 96 с.

6. Воронін Д. М. Фізична реабілітація при захворюваннях нервової системи: навч. посіб. / Воронін Д. М., Павлюк Є. О. – Хмельницький: ХНУ, 2011. – 143 с.

7. Марченко О.К. Фізична реабілітація хворих із травмами й захворюваннями нервової системи: Навчальний посібник. – К.: Олімпійська література, 2006. – 196 с.

8. Мухін В. М. Фізична реабілітація : підручник для ВУЗів / В. М. Мухін. – К.: Олімпійська література, 2010. – 486 с.

9. Білянський О.Ю. Методика фізичної реабілітації осіб другого зрілого віку після мозкового ішемічного інсульту: метод. посіб. / Білянський О. Ю., Куц О. С. – Дрогобич : Відродження, 2007. – 137 с.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. ФІЗИЧНА ТЕРАПІЯ ПРИ ТРАВМАХ ЦЕНТРАЛЬНОЇ НЕРВОВОЇ СИСТЕМИ

Лекція 5. Травми центральної нервової системи (черепно-мозкові та спинальні травми). Фізична терапія при травмах центральної нервової системи.

Основні питання / ключові слова: Види, характеристика травм центральної нервової системи. Поняття про черепно-мозкові травми. Поняття про спинальні травми. Загальні підходи до застосування фізичної терапії при травмах центральної нервової системи. Принципи складання програм реабілітації.

Практичне заняття 14. Діагностика дисфункцій при травмах головного мозку.

Основні питання / ключові слова: Визначення ступеня порушень рухових та інших дисфункцій при інсультах. Діагностика дисфункцій при травмах головного мозку. Використання оціночних шкал, рухових тестів.

Рекомендована література:

1. Основи діагностичних досліджень у фізичній реабілітації : навч. посіб. / Т. Бойчук, М. Голубєва, О. Левандовський [та ін.]. – Львів : ЗУКЦ, 2010. – 240 с.

2. Неврологія : підручник для студ. вищ. мед. навч. закл. / [І. А. Григорова та ін.]; за ред. І. А. Григорової, Л. І. Соколової. - 2-ге вид., випр. - Київ : Медицина, 2015. - 639 с.

3. Стандартизація в нейрохірургії. Частина 1. Травматичні ушкодження центральної та периферичної нервової системи. За ред. академіка НАМН України, проф. Є.Г. Педаченка. Київ: ДУ "ІНХ НАМНУ", 2019. 152 с.

4. Сучасні наукові дослідження в нейронауках (за спеціалізацією) : конспект лекцій для здобувачів вченого ступеня доктора філософії за спеціальністю 222 «Медицина» спеціалізації 14.01.15 «Нервові хвороби» / упоряд. О. Л.

Товажнисянська, Н. О. Некрасова, О. І. Каук та ін. – Харків : ХНМУ, 2021. – 108 с.

5. Шкали в нейрореабілітації / Укладачі: М.В. Гуляєва, Н.І. Піонтківська, М.І. Піонтківський; Наукові редактори В.А. Голик, Д.В. Гуляєв, М.Я. Романишин. К.: Видавець Д.В.Гуляєв, 2014. 68 с.

Практичне заняття 15. Фізична терапія хворих з черепно-мозковими травмами.

Основні питання / ключові слова: Особливості фізичної терапії хворих з черепно-мозковими травмами в різні періоди реабілітації. Засоби і методи фізичної терапії при черепно-мозкових травмах: перелік, характеристика, особливості застосування.

Рекомендована література:

1. Фізична, реабілітація та спортивна медицина: Нейрореабілітація. Підручник для студентів і лікарів / За заг. ред. В.М. Сокрута. – Слов'янськ: ТОВ «Видавництво “Друкарський двір”», 2020. – Т. 2., 340 с.

2. Фізична терапія та ерготерапія в неврології : метод. вказ. до проведення практичного заняття магістрів 1-го курсу ІV мед. фак-ту / упоряд. А. Г. Істомін, О. І. Медовець, А. С. Сушецька та ін. – Харків : ХНМУ, 2020. – 36 с.

3. Реабілітація пацієнтів з захворюваннями нервової системи : навчально-методичний посібник для магістрів медицини ІV курсу медичного факультету закладів вищої освіти ІІІ-ІV рівня акредитації по спеціальності «Медицина» кваліфікації професійної «Лікар» / О. А. Козьолкін, І. В. Візір, М. В. Сікорська, О.В. Лапонов. – Запоріжжя : ЗДМУ, 2019. – 183 с.

4. Козьолкін О. А., Дарій В.І., Сікорська М. В., Візір І. В. Фізична терапія в нейрореабілітації навчально-методичний посібник для викладачів. Запоріжжя, 2020. – 234 с.

5. Воронін Д. М. Фізична реабілітація при захворюваннях нервової системи: навч. посіб. / Воронін Д. М., Павлюк Є. О. – Хмельницький: ХНУ, 2011. – 143 с.

6. Марченко О.К. Фізична реабілітація хворих із травмами й захворюваннями нервової системи: Навчальний посібник. – К.: Олімпійська література, 2006. – 196 с.

7. Мухін В. М. Фізична реабілітація : підручник для ВУЗів / В. М. Мухін. – К.: Олімпійська література, 2010. – 486 с.

Практичне заняття 16. Діагностика дисфункцій при травмах спинного мозку.

Основні питання / ключові слова: Симптоми при травмах спинного мозку, класифікація. Визначення ступеня порушень рухових та інших дисфункцій при травмах спинного мозку. Використання оціночних шкал, рухових тестів.

Рекомендована література:

1. Основи діагностичних досліджень у фізичній реабілітації : навч. посіб. / Т. Бойчук, М. Голубєва, О. Левандовський [та ін.]. – Львів : ЗУКЦ, 2010. – 240 с.

2. Неврологія : підручник для студ. вищ. мед. навч. закл. / [І. А. Григорова та ін.]; за ред. І. А. Григорової, Л. І. Соколової. - 2-ге вид., випр. - Київ : Медицина, 2015. - 639 с.

3. Стандартизація в нейрохірургії. Частина 1. Травматичні ушкодження центральної та периферичної нервової системи. За ред. академіка НАМН України, проф. Є.Г. Педаченко. Київ: ДУ “ІНХ НАМНУ”, 2019. 152 с.

4. Сучасні наукові дослідження в нейронауках (за спеціалізацією) : конспект лекцій для здобувачів вченого ступеня доктора філософії за спеціальністю 222 «Медицина» спеціалізації 14.01.15 «Нервові хвороби» / упоряд. О. Л. Товажнянська, Н. О. Некрасова, О. І. Каук та ін. – Харків : ХНМУ, 2021. – 108 с.

5. Шкали в нейрореабілітації / Укладачі: М.В. Гуляєва, Н.І. Піонтківська, М.І. Піонтківський; Наукові редактори В.А. Голик, Д.В. Гуляєв, М.Я. Романишин. К.: Видавець Д.В. Гуляєв, 2014. 68 с.

6. Марченко О.К. Фізична реабілітація хворих із травмами й захворюваннями нервової системи: Навчальний посібник. – К.: Олімпійська література, 2006. – 196 с.

7. Мухін В. М. Фізична реабілітація : підручник для ВУЗів / В. М. Мухін. – К.: Олімпійська література, 2010. – 486 с.

Практичне заняття 17. Фізична терапія при травмах спинного мозку різних відділів хребта з неврологічними проявами.

Основні питання / ключові слова: Особливості фізичної терапії хворих з травмами спинного мозку в різні періоди реабілітації. Засоби і методи фізичної терапії при травмах спинного мозку: перелік, характеристика, особливості застосування. Принципи складання програм реабілітації.

Рекомендована література:

1. Фізична, реабілітаційна та спортивна медицина: Нейрореабілітація. Підручник для студентів і лікарів / За заг. ред. В.М. Сокрута. – Слов’янськ: ТОВ «Видавництво “Друкарський двір”», 2020. – Т. 2., 340 с.

2. Фізична терапія та ерготерапія в неврології : метод. вказ. до проведення практичного заняття магістрів 1-го курсу IV мед. фак-ту / упоряд. А. Г. Істомін, О. І. Медовець, А. С. Сушецька та ін. – Харків : ХНМУ, 2020. – 36 с.

3. Реабілітація пацієнтів з захворюваннями нервової системи : навчально-методичний посібник для магістрів медицини IV курсу медичного факультету закладів вищої освіти III-IV рівня акредитації по спеціальності «Медицина» кваліфікації професійної «Лікар» / О. А. Козьолкін, І. В. Візір, М. В. Сікорська, О.В. Лапонов. – Запоріжжя : ЗДМУ, 2019. – 183 с.

4. Козьолкін О. А., Дарій В.І., Сікорська М. В., Візір І. В. Фізична терапія в нейрореабілітації навчально-методичний посібник для викладачів. Запоріжжя, 2020. – 234 с.

5. Воронін Д. М. Фізична реабілітація при захворюваннях нервової системи: навч. посіб. / Воронін Д. М., Павлюк Є. О. – Хмельницький: ХНУ, 2011. – 143 с.

6. Марченко О.К. Фізична реабілітація хворих із травмами й захворюваннями нервової системи: Навчальний посібник. – К.: Олімпійська література, 2006. – 196 с.

7. Мухін В. М. Фізична реабілітація : підручник для ВУЗів / В. М. Мухін. – К.: Олімпійська література, 2010. – 486 с.

Практичне заняття 18. Фізична терапія при травмах спинного мозку у шийному відділі хребта з неврологічними проявами.

Основні питання / ключові слова: Травми спинного мозку шийного відділу хребта. Особливості фізичної терапії осіб з травмами спинного мозку шийного відділу хребта в різні періоди реабілітації. Засоби і методи фізичної терапії при травмах спинного мозку шийного відділу хребта: перелік, характеристика, особливості застосування.

Рекомендована література:

1. Фізична, реабілітаційна та спортивна медицина: Нейрореабілітація. Підручник для студентів і лікарів / За заг. ред. В.М. Сокрута. – Слов'янськ: ТОВ «Видавництво “Друкарський двір”», 2020. – Т. 2., 340 с.

2. Фізична терапія та ерготерапія в неврології : метод. вказ. до проведення практичного заняття магістрів 1-го курсу IV мед. фак-ту / упоряд. А. Г. Істомін, О. І. Медовець, А. С. Сушецька та ін. – Харків : ХНМУ, 2020. – 36 с.

3. Реабілітація пацієнтів з захворюваннями нервової системи : навчально-методичний посібник для магістрів медицини IV курсу медичного факультету закладів вищої освіти III-IV рівня акредитації по спеціальності «Медицина» кваліфікації професійної «Лікар» / О. А. Козьолкін, І. В. Візір, М. В. Сікорська, О.В. Лапонов. – Запоріжжя : ЗДМУ, 2019. – 183 с.

4. Козьолкін О. А., Дарій В.І., Сікорська М. В., Візір І. В. Фізична терапія в нейрореабілітації навчально-методичний посібник для викладачів. Запоріжжя, 2020. – 234 с.

5. Воронін Д. М. Фізична реабілітація при захворюваннях нервової системи: навч. посіб. / Воронін Д. М., Павлюк Є. О. – Хмельницький: ХНУ, 2011. – 143 с.

6. Марченко О.К. Фізична реабілітація хворих із травмами й захворюваннями нервової системи: Навчальний посібник. – К.: Олімпійська література, 2006. – 196 с.

7. Мухін В. М. Фізична реабілітація : підручник для ВУЗів / В. М. Мухін. – К.: Олімпійська література, 2010. – 486 с.

8. Крук Б. Нові технології фізичної реабілітації неповносправних осіб з хребетно-спинномозковою травмою шийного відділу : [метод. посіб.] / Богдан Крук, Олександр Куц. – Львів: [Укр. технології], 2006. – 135 с.

Практичне заняття 19. Фізична терапія при травмах спинного мозку у грудному відділі хребта з неврологічними проявами.

Основні питання / ключові слова: Травми спинного мозку грудного відділу хребта. Особливості фізичної терапії осіб з травмами спинного мозку грудного відділу хребта в різні періоди реабілітації. Засоби і методи фізичної терапії при травмах спинного мозку грудного відділу хребта: перелік, характеристика, особливості застосування.

Рекомендована література:

1. Фізична, реабілітаційна та спортивна медицина: Нейрореабілітація. Підручник для студентів і лікарів / За заг. ред. В.М. Сокрута. – Слов'янськ: ТОВ «Видавництво “Друкарський двір”», 2020. – Т. 2., 340 с.

2. Фізична терапія та ерготерапія в неврології : метод. вказ. до проведення практичного заняття магістрів 1-го курсу IV мед. фак-ту / упоряд. А. Г. Істомін, О. І. Медовець, А. С. Сушецька та ін. – Харків : ХНМУ, 2020. – 36 с.

3. Реабілітація пацієнтів з захворюваннями нервової системи : навчально-методичний посібник для магістрів медицини IV курсу медичного факультету закладів вищої освіти III-IV рівня акредитації по спеціальності «Медицина» кваліфікації професійної «Лікар» / О. А. Козьолкін, І. В. Візір, М. В. Сікорська, О.В. Лапонов. – Запоріжжя : ЗДМУ, 2019. – 183 с.

4. Козьолкін О. А., Дарій В.І., Сікорська М. В., Візір І. В. Фізична терапія в нейрореабілітації навчально-методичний посібник для викладачів. Запоріжжя, 2020. – 234 с.

5. Воронін Д. М. Фізична реабілітація при захворюваннях нервової системи: навч. посіб. / Воронін Д. М., Павлюк Є. О. – Хмельницький: ХНУ, 2011. – 143 с.

6. Марченко О.К. Фізична реабілітація хворих із травмами й захворюваннями нервової системи: Навчальний посібник. – К.: Олімпійська література, 2006. – 196 с.

7. Мухін В. М. Фізична реабілітація : підручник для ВУЗів / В. М. Мухін. – К.: Олімпійська література, 2010. – 486 с.

Практичне заняття 20. Фізична терапія при травмах спинного мозку у поперековому відділі хребта з неврологічними проявами.

Основні питання / ключові слова: Травми спинного мозку поперекового відділу хребта. Особливості фізичної терапії осіб з травмами спинного мозку поперекового відділу хребта в різні періоди реабілітації. Засоби і методи фізичної терапії при травмах спинного мозку поперекового відділу хребта: перелік, характеристика, особливості застосування.

Рекомендована література:

1. Фізична, реабілітаційна та спортивна медицина: Нейрореабілітація. Підручник для студентів і лікарів / За заг. ред. В.М. Сокрута. – Слов'янськ: ТОВ «Видавництво “Друкарський двір”», 2020. – Т. 2., 340 с.

2. Фізична терапія та ерготерапія в неврології : метод. вказ. до проведення практичного заняття магістрів 1-го курсу IV мед. фак-ту / упоряд. А. Г. Істомін, О. І. Медовець, А. С. Сушецька та ін. – Харків : ХНМУ, 2020. – 36 с.

3. Реабілітація пацієнтів з захворюваннями нервової системи : навчально-методичний посібник для магістрів медицини IV курсу медичного факультету закладів вищої освіти III-IV рівня акредитації по спеціальності «Медицина» кваліфікації професійної «Лікар» / О. А. Козьолкін, І. В. Візір, М. В. Сікорська, О.В. Лапонов. – Запоріжжя : ЗДМУ, 2019. – 183 с.

4. Козьолкін О. А., Дарій В.І., Сікорська М. В., Візір І. В. Фізична терапія в нейрореабілітації навчально-методичний посібник для викладачів. Запоріжжя, 2020. – 234 с.

5. Воронін Д. М. Фізична реабілітація при захворюваннях нервової системи: навч. посіб. / Воронін Д. М., Павлюк Є. О. – Хмельницький: ХНУ, 2011. – 143 с.

6. Марченко О.К. Фізична реабілітація хворих із травмами й захворюваннями нервової системи: Навчальний посібник. – К.: Олімпійська

література, 2006. – 196 с.

7. Мухін В. М. Фізична реабілітація : підручник для ВУЗів / В. М. Мухін. – К.: Олімпійська література, 2010. – 486 с.

Практичне заняття 21. Фізична терапія при травмах спинного мозку у крижовому відділі з неврологічними проявами.

Основні питання / ключові слова: Травми спинного мозку крижового відділу хребта. Особливості фізичної терапії осіб з травмами спинного мозку крижового відділу хребта в різні періоди реабілітації. Засоби і методи фізичної терапії при травмах спинного мозку крижового відділу хребта: перелік, характеристика, особливості застосування.

Рекомендована література:

1. Фізична, реабілітаційна та спортивна медицина: Нейрореабілітація. Підручник для студентів і лікарів / За заг. ред. В.М. Сокрута. – Слов'янськ: ТОВ «Видавництво “Друкарський двір”», 2020. – Т. 2., 340 с.

2. Фізична терапія та ерготерапія в неврології : метод. вказ. до проведення практичного заняття магістрів 1-го курсу IV мед. фак-ту / упоряд. А. Г. Істомін, О. І. Медовець, А. С. Сушецька та ін. – Харків : ХНМУ, 2020. – 36 с.

3. Реабілітація пацієнтів з захворюваннями нервової системи : навчально-методичний посібник для магістрів медицини IV курсу медичного факультету закладів вищої освіти III-IV рівня акредитації по спеціальності «Медицина» кваліфікації професійної «Лікар» / О. А. Козьолкін, І. В. Візір, М. В. Сікорська, О.В. Лапонов. – Запоріжжя : ЗДМУ, 2019. – 183 с.

4. Козьолкін О. А., Дарій В.І., Сікорська М. В., Візір І. В. Фізична терапія в нейрореабілітації навчально-методичний посібник для викладачів. Запоріжжя, 2020. – 234 с.

5. Воронін Д. М. Фізична реабілітація при захворюваннях нервової системи: навч. посіб. / Воронін Д. М., Павлюк Є. О. – Хмельницький: ХНУ, 2011. – 143 с.

6. Марченко О.К. Фізична реабілітація хворих із травмами й захворюваннями нервової системи: Навчальний посібник. – К.: Олімпійська література, 2006. – 196 с.

7. Мухін В. М. Фізична реабілітація : підручник для ВУЗів / В. М. Мухін. – К.: Олімпійська література, 2010. – 486 с.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 4. ФІЗИЧНА ТЕРАПІЯ ПРИ ЗАХВОРЮВАННЯХ ГОЛОВНОГО ТА СПИННОГО МОЗКУ

Лекція 6. Дитячий церебральний параліч. Клінічні форми.

Основні питання / ключові слова: Дитячий церебральний параліч (ДЦП). Етіологія, патогенез, клінічні форми. Клінічні прояви ДЦП, діагностика, оцінка.

Практичне заняття 22-23. Фізична терапія хворих на дитячий церебральний параліч (ДЦП).

Основні питання / ключові слова: Клініко-фізіологічне обґрунтування застосування засобів фізичної терапії при ДЦП. Цілі терапії згідно МКФ. План

терапії осіб з наслідками ДЦП. Засоби і методи фізичної терапії при ДЦП: перелік, характеристика, особливості застосування.

Рекомендована література:

1. Фізична, реабілітаційна та спортивна медицина: Нейрореабілітація. Підручник для студентів і лікарів / За заг. ред. В.М. Сокрута. – Слов'янськ: ТОВ «Видавництво “Друкарський двір”», 2020. – Т. 2., 340 с.

2. Фізична терапія та ерготерапія в неврології : метод. вказ. до проведення практичного заняття магістрів 1-го курсу IV мед. фак-ту / упоряд. А. Г. Істомін, О. І. Медовець, А. С. Сушецька та ін. – Харків : ХНМУ, 2020. – 36 с.

3. Реабілітація пацієнтів з захворюваннями нервової системи : навчально-методичний посібник для магістрів медицини IV курсу медичного факультету закладів вищої освіти III-IV рівня акредитації по спеціальності «Медицина» кваліфікації професійної «Лікар» / О. А. Козьолкін, І. В. Візір, М. В. Сікорська, О.В. Лапонов. – Запоріжжя : ЗДМУ, 2019. – 183 с.

4. Козьолкін О. А., Дарій В.І., Сікорська М. В., Візір І. В. Фізична терапія в нейрореабілітації навчально-методичний посібник для викладачів. Запоріжжя, 2020. – 234 с.

5. Воронін Д. М. Фізична реабілітація при захворюваннях нервової системи: навч. посіб. / Воронін Д. М., Павлюк Є. О. – Хмельницький: ХНУ, 2011. – 143 с.

6. Марченко О.К. Фізична реабілітація хворих із травмами й захворюваннями нервової системи: Навчальний посібник. – К.: Олімпійська література, 2006. – 196 с.

7. Мухін В. М. Фізична реабілітація : підручник для ВУЗів / В. М. Мухін. – К.: Олімпійська література, 2010. – 486 с.

8. Козьявкін В.І., Волошин Б.Д. Метод проф. В.Козьявкіна. Система інтенсивної нейрофізіологічної реабілітації. Блок кінезотерапії. Трускавець : Міжнародна клініка відновного лікування, 2004. – 128 с.

9. Міжнародна класифікація функціонування, обмеження життєдіяльності і здоров'я: МКФ (переклад українською мовою) [International classification of functioning, restriction of life activities and health: MKF]. Всесвітня організація охорони здоров'я, Женева. 2001.

Лекція 7. Запальні захворювання головного мозку. Фізична терапія при запальних захворюваннях головного мозку.

Основні питання / ключові слова: Запальні захворювання головного мозку, загальна клінічна характеристика. Менінгіт, арахноїдит, енцефаліт: етіологія, патогенез, клінічні прояви. Особливості фізичної терапії осіб з запальними захворюваннями головного мозку.

Практичне заняття 24-25. Фізична терапія при запальних захворюваннях головного мозку.

Основні питання / ключові слова: Особливості фізичної терапії осіб з запальними захворюваннями головного мозку (менінгіт, арахноїдит, енцефаліт). Засоби і методи фізичної терапії при запальних захворюваннях головного мозку

(менінгіт, арахноїдит, енцефаліт): перелік, характеристика, особливості застосування.

Рекомендована література:

1. Фізична, реабілітація та спортивна медицина: Нейрореабілітація. Підручник для студентів і лікарів / За заг. ред. В.М. Сокрута. – Слов'янськ: ТОВ «Видавництво “Друкарський двір”», 2020. – Т. 2., 340 с.

2. Фізична терапія та ерготерапія в неврології : метод. вказ. до проведення практичного заняття магістрів 1-го курсу IV мед. фак-ту / упоряд. А. Г. Істомін, О. І. Медовець, А. С. Сушецька та ін. – Харків : ХНМУ, 2020. – 36 с.

3. Реабілітація пацієнтів з захворюваннями нервової системи : навчально-методичний посібник для магістрів медицини IV курсу медичного факультету закладів вищої освіти III-IV рівня акредитації по спеціальності «Медицина» кваліфікації професійної «Лікар» / О. А. Козьолкін, І. В. Візір, М. В. Сікорська, О.В. Лапонов. – Запоріжжя : ЗДМУ, 2019. – 183 с.

4. Козьолкін О. А., Дарій В.І., Сікорська М. В., Візір І. В. Фізична терапія в нейрореабілітації навчально-методичний посібник для викладачів. Запоріжжя, 2020. – 234 с.

5. Воронін Д. М. Фізична реабілітація при захворюваннях нервової системи: навч. посіб. / Воронін Д. М., Павлюк Є. О. – Хмельницький: ХНУ, 2011. – 143 с.

6. Марченко О.К. Фізична реабілітація хворих із травмами й захворюваннями нервової системи: Навчальний посібник. – К.: Олімпійська література, 2006. – 196 с.

7. Мухін В. М. Фізична реабілітація : підручник для ВУЗів / В. М. Мухін. – К.: Олімпійська література, 2010. – 486 с.

Практичне заняття 26. Фізична терапія при мієліті та поліомієліті.

Основні питання / ключові слова: Поліомієліт, тіологія, патогенез, клінічні прояви. Особливості фізичної терапії осіб з мієлітами / поліомієлітами в різні періоди реабілітації. Засоби і методи фізичної терапії при поліомієліті: перелік, характеристика, особливості застосування.

Рекомендована література:

1. Фізична, реабілітаційна та спортивна медицина: Нейрореабілітація. Підручник для студентів і лікарів / За заг. ред. В.М. Сокрута. – Слов'янськ: ТОВ «Видавництво “Друкарський двір”», 2020. – Т. 2., 340 с.

2. Фізична терапія та ерготерапія в неврології : метод. вказ. до проведення практичного заняття магістрів 1-го курсу IV мед. фак-ту / упоряд. А. Г. Істомін, О. І. Медовець, А. С. Сушецька та ін. – Харків : ХНМУ, 2020. – 36 с.

3. Реабілітація пацієнтів з захворюваннями нервової системи : навчально-методичний посібник для магістрів медицини IV курсу медичного факультету закладів вищої освіти III-IV рівня акредитації по спеціальності «Медицина» кваліфікації професійної «Лікар» / О. А. Козьолкін, І. В. Візір, М. В. Сікорська, О.В. Лапонов. – Запоріжжя : ЗДМУ, 2019. – 183 с.

4. Козьолкін О. А., Дарій В.І., Сікорська М. В., Візір І. В. Фізична терапія в нейрореабілітації навчально-методичний посібник для викладачів. Запоріжжя, 2020. – 234 с.

5. Воронін Д. М. Фізична реабілітація при захворюваннях нервової системи: навч. посіб. / Воронін Д. М., Павлюк Є. О. – Хмельницький: ХНУ, 2011. – 143 с.

6. Марченко О.К. Фізична реабілітація хворих із травмами й захворюваннями нервової системи: Навчальний посібник. – К.: Олімпійська література, 2006. – 196 с.

7. Мухін В. М. Фізична реабілітація : підручник для ВУЗів / В. М. Мухін. – К.: Олімпійська література, 2010. – 486 с.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 5. ФІЗИЧНА ТЕРАПІЯ НЕВРОЛОГІЧНИХ ПРОЯВІВ ПРИ ДЕГЕНЕРАТИВНО-ДИСТРОФІЧНИХ УРАЖЕННЯХ ХРЕБТА

Лекція 8. Дегенеративно-дистрофічні ураження хребта з неврологічними проявами.

Основні питання / ключові слова: Дегенеративно-дистрофічні ураження хребта з неврологічними проявами. Класифікація. Основні клінічні прояви. Загальна клінічна характеристика захворювань, що обумовлені дегенеративно-дистрофічними ураженнями хребта з неврологічними проявами.

Практичне заняття 27. Фізична терапія при дегенеративно-дистрофічних ураженнях шийного відділу хребта з неврологічними проявами.

Основні питання / ключові слова: Цервікалія. Етіологія, патогенез, клінічні прояви. Фізична терапія при вертеброгенних ураженнях нервової системи, обумовлених дегенеративно-дистрофічними змінами шийного відділу хребта. Засоби і методи фізичної терапії при вертеброгенних ураженнях нервової системи, обумовлених дегенеративно-дистрофічними змінами шийного відділу хребта: перелік, характеристика, особливості застосування.

Рекомендована література:

1. Воронін Д. М. Фізична реабілітація при захворюваннях нервової системи: навч. посіб. / Воронін Д. М., Павлюк Є. О. – Хмельницький: ХНУ, 2011. – 143 с.

2. Марченко О.К. Фізична реабілітація хворих із травмами й захворюваннями нервової системи: Навчальний посібник. – К.: Олімпійська література, 2006. – 196 с.

3. Мухін В. М. Фізична реабілітація : підручник для ВУЗів / В. М. Мухін. – К.: Олімпійська література, 2010. – 486 с.

4. Фізична, реабілітаційна та спортивна медицина: Нейрореабілітація. Підручник для студентів і лікарів / За заг. ред. В.М. Сокрута. – Слов'янськ: ТОВ «Видавництво “Друкарський двір”», 2020. – Т. 2., 340 с.

5. Фізична терапія та ерготерапія в неврології : метод. вказ. до проведення практичного заняття магістрів 1-го курсу IV мед. фак-ту / упоряд. А. Г. Істомін, О. І. Медовець, А. С. Сушецька та ін. – Харків : ХНМУ, 2020. – 36 с.

6. Реабілітація пацієнтів з захворюваннями нервової системи : навчально-методичний посібник для магістрів медицини IV курсу медичного факультету закладів вищої освіти III-IV рівня акредитації по спеціальності «Медицина» кваліфікації професійної «Лікар» / О. А. Козьолкін, І. В. Візір, М. В. Сікорська, О.В. Лапонов. – Запоріжжя : ЗДМУ, 2019. – 183 с.

7. Козьолкін О. А., Дарій В.І., Сікорська М. В., Візір І. В. Фізична терапія в нейрореабілітації навчально-методичний посібник для викладачів. Запоріжжя, 2020. – 234 с.

Практичне заняття 28. Фізична терапія при дегенеративно-дистрофічних ураженнях грудного відділу хребта з неврологічними проявами.

Основні питання / ключові слова: Торакалгія. Етіологія, патогенез, клінічні прояви. Фізична терапія при вертеброгенних ураженнях нервової системи, обумовлених дегенеративно-дистрофічними змінами грудного відділу хребта. Засоби і методи фізичної терапії при вертеброгенних ураженнях нервової системи, обумовлених дегенеративно-дистрофічними змінами грудного відділу хребта: перелік, характеристика, особливості застосування.

Рекомендована література:

1. Воронін Д. М. Фізична реабілітація при захворюваннях нервової системи: навч. посіб. / Воронін Д. М., Павлюк Є. О. – Хмельницький: ХНУ, 2011. – 143 с.

2. Марченко О.К. Фізична реабілітація хворих із травмами й захворюваннями нервової системи: Навчальний посібник. – К.: Олімпійська література, 2006. – 196 с.

3. Мухін В. М. Фізична реабілітація : підручник для ВУЗів / В. М. Мухін. – К.: Олімпійська література, 2010. – 486 с.

4. Фізична, реабілітаційна та спортивна медицина: Нейрореабілітація. Підручник для студентів і лікарів / За заг. ред. В.М. Сокрута. – Слов'янськ: ТОВ «Видавництво “Друкарський двір”», 2020. – Т. 2., 340 с.

5. Фізична терапія та ерготерапія в неврології : метод. вказ. до проведення практичного заняття магістрів 1-го курсу IV мед. фак-ту / упоряд. А. Г. Істомін, О. І. Медовець, А. С. Сушецька та ін. – Харків : ХНМУ, 2020. – 36 с.

6. Реабілітація пацієнтів з захворюваннями нервової системи : навчально-методичний посібник для магістрів медицини IV курсу медичного факультету закладів вищої освіти III-IV рівня акредитації по спеціальності «Медицина» кваліфікації професійної «Лікар» / О. А. Козьолкін, І. В. Візір, М. В. Сікорська, О.В. Лапонов. – Запоріжжя : ЗДМУ, 2019. – 183 с.

7. Козьолкін О. А., Дарій В.І., Сікорська М. В., Візір І. В. Фізична терапія в нейрореабілітації навчально-методичний посібник для викладачів. Запоріжжя, 2020. – 234 с.

Практичне заняття 29. Фізична терапія при дегенеративно-дистрофічних ураженнях поперекового відділу хребта з неврологічними проявами.

Основні питання / ключові слова: Люмбалгія. Етіологія, патогенез, клінічні прояви. Фізична терапія при вертеброгенних ураженнях нервової системи, обумовлених дегенеративно-дистрофічними змінами поперекового відділу хребта. Засоби і методи фізичної терапії при вертеброгенних ураженнях нервової системи, обумовлених дегенеративно-дистрофічними змінами поперекового відділу хребта: перелік, характеристика, особливості застосування.

Рекомендована література:

1. Воронін Д. М. Фізична реабілітація при захворюваннях нервової системи:

навч. посіб. / Воронін Д. М., Павлюк Є. О. – Хмельницький: ХНУ, 2011. – 143 с.

2. Марченко О.К. Фізична реабілітація хворих із травмами й захворюваннями нервової системи: Навчальний посібник. – К.: Олімпійська література, 2006. – 196 с.

3. Мухін В. М. Фізична реабілітація : підручник для ВУЗів / В. М. Мухін. – К.: Олімпійська література, 2010. – 486 с.

4. Фізична, реабілітаційна та спортивна медицина: Нейрореабілітація. Підручник для студентів і лікарів / За заг. ред. В.М. Сокрута. – Слов'янськ: ТОВ «Видавництво “Друкарський двір”», 2020. – Т. 2., 340 с.

5. Фізична терапія та ерготерапія в неврології : метод. вказ. до проведення практичного заняття магістрів 1-го курсу IV мед. фак-ту / упоряд. А. Г. Істомін, О. І. Медовець, А. С. Сушецька та ін. – Харків : ХНМУ, 2020. – 36 с.

6. Реабілітація пацієнтів з захворюваннями нервової системи : навчально-методичний посібник для магістрів медицини IV курсу медичного факультету закладів вищої освіти III-IV рівня акредитації по спеціальності «Медицина» кваліфікації професійної «Лікар» / О. А. Козьолкін, І. В. Візір, М. В. Сікорська, О.В. Лапонов. – Запоріжжя : ЗДМУ, 2019. – 183 с.

7. Козьолкін О. А., Дарій В.І., Сікорська М. В., Візір І. В. Фізична терапія в нейрореабілітації навчально-методичний посібник для викладачів. Запоріжжя, 2020. – 234 с.

Практичне заняття 30. Фізична терапія при міофасціальному больовому синдромі.

Основні питання / ключові слова: Поняття м'язового болю. Етіологія, патогенез, клінічні прояви. Фізична терапія при міофасціальному больовому синдромі. Засоби і методи фізичної терапії при міофасціальному больовому синдромі: перелік, характеристика, особливості застосування

Рекомендована література:

1. Воронін Д. М. Фізична реабілітація при захворюваннях нервової системи: навч. посіб. / Воронін Д. М., Павлюк Є. О. – Хмельницький: ХНУ, 2011. – 143 с.

2. Марченко О.К. Фізична реабілітація хворих із травмами й захворюваннями нервової системи: Навчальний посібник. – К.: Олімпійська література, 2006. – 196 с.

3. Мухін В. М. Фізична реабілітація : підручник для ВУЗів / В. М. Мухін. – К.: Олімпійська література, 2010. – 486 с.

4. Фізична, реабілітаційна та спортивна медицина: Нейрореабілітація. Підручник для студентів і лікарів / За заг. ред. В.М. Сокрута. – Слов'янськ: ТОВ «Видавництво “Друкарський двір”», 2020. – Т. 2., 340 с.

5. Фізична терапія та ерготерапія в неврології : метод. вказ. до проведення практичного заняття магістрів 1-го курсу IV мед. фак-ту / упоряд. А. Г. Істомін, О. І. Медовець, А. С. Сушецька та ін. – Харків : ХНМУ, 2020. – 36 с.

6. Реабілітація пацієнтів з захворюваннями нервової системи : навчально-методичний посібник для магістрів медицини IV курсу медичного факультету закладів вищої освіти III-IV рівня акредитації по спеціальності

«Медицина» кваліфікації професійної «Лікар» / О. А. Козьолкін, І. В. Візір, М. В. Сікорська, О.В. Лапонов. – Запоріжжя : ЗДМУ, 2019. – 183 с.

7. Козьолкін О. А., Дарій В.І., Сікорська М. В., Візір І. В. Фізична терапія в нейрореабілітації навчально-методичний посібник для викладачів. Запоріжжя, 2020. – 234 с.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 6. ФІЗИЧНА ТЕРАПІЯ ПРИ ЗАХВОРЮВАННЯХ ПЕРИФЕРИЧНИХ НЕРВІВ

Лекція 9. Невропатії черепних нервів та периферійних нервів кінцівок.

Основні питання / ключові слова: Ураження черепних нервів: етіологія, патогенез, клінічні прояви. Ураження периферійних нервів кінцівок: етіологія, патогенез, клінічні прояви.

Лекція 10. Особливості фізичної терапії при невропатіях черепних нервів та периферійних нервів кінцівок.

Основні питання / ключові слова: Особливості фізичної терапії хворих з невропатіями черепних нервів та периферійних нервів кінцівок. Засоби і методи фізичної терапії при невропатіях черепних нервів та периферійних нервів кінцівок: перелік, характеристика, особливості застосування. Принципи складання програм реабілітації.

Практичне заняття 31. Фізична терапія при невритах лицьового та трійчастого нервів.

Основні питання / ключові слова: Неврит лицьового нерва. Етіологія, патогенез, клінічні прояви. Особливості фізичної терапії при невриті лицьового нерва. Засоби і методи фізичної терапії при невриті лицьового нерва: перелік, характеристика, особливості застосування. Неврит трійчастого нерва. Етіологія, патогенез, клінічні прояви. Особливості фізичної терапії при невриті трійчастого нерва. Засоби і методи фізичної терапії при невриті трійчастого нерва: перелік, характеристика, особливості застосування.

Рекомендована література:

1. Воронін Д. М. Фізична реабілітація при захворюваннях нервової системи: навч. посіб. / Воронін Д. М., Павлюк Є. О. – Хмельницький: ХНУ, 2011. – 143 с.

2. Марченко О.К. Фізична реабілітація хворих із травмами й захворюваннями нервової системи: Навчальний посібник. – К.: Олімпійська література, 2006. – 196 с.

3. Мухін В. М. Фізична реабілітація : підручник для ВУЗів / В. М. Мухін. – К.: Олімпійська література, 2010. – 486 с.

4. Фізична, реабілітаційна та спортивна медицина: Нейрореабілітація. Підручник для студентів і лікарів / За заг. ред. В.М. Сокрута. – Слов'янськ: ТОВ «Видавництво “Друкарський двір”», 2020. – Т. 2., 340 с.

5. Фізична терапія та ерготерапія в неврології : метод. вказ. до проведення практичного заняття магістрів 1-го курсу IV мед. фак-ту / упоряд. А. Г. Істомін, О. І. Медовець, А. С. Сушецька та ін. – Харків : ХНМУ, 2020. – 36 с.

6. Реабілітація пацієнтів з захворюваннями нервової системи :

навчально-методичний посібник для магістрів медицини IV курсу медичного факультету закладів вищої освіти III-IV рівня акредитації по спеціальності «Медицина» кваліфікації професійної «Лікар» / О. А. Козьолкін, І. В. Візір, М. В. Сікорська, О.В. Лапонов. – Запоріжжя : ЗДМУ, 2019. – 183 с.

7. Козьолкін О. А., Дарій В.І., Сікорська М. В., Візір І. В. Фізична терапія в нейрореабілітації навчально-методичний посібник для викладачів. Запоріжжя, 2020. – 234 с.

Практичне заняття 32. Фізична терапія при невриті променевого нерва.

Основні питання / ключові слова: Неврит променевого нерва. Етіологія, патогенез, клінічні прояви. Фізична терапія при невриті променевого нерва. Засоби і методи фізичної терапії при невриті променевого нерва: перелік, характеристика, особливості застосування.

Рекомендована література: Рекомендована література:

1. Воронін Д. М. Фізична реабілітація при захворюваннях нервової системи: навч. посіб. / Воронін Д. М., Павлюк Є. О. – Хмельницький: ХНУ, 2011. – 143 с.

2. Марченко О.К. Фізична реабілітація хворих із травмами й захворюваннями нервової системи: Навчальний посібник. – К.: Олімпійська література, 2006. – 196 с.

3. Мухін В. М. Фізична реабілітація : підручник для ВУЗів / В. М. Мухін. – К.: Олімпійська література, 2010. – 486 с.

4. Фізична, реабілітаційна та спортивна медицина: Нейрореабілітація. Підручник для студентів і лікарів / За заг. ред. В.М. Сокрута. – Слов'янськ: ТОВ «Видавництво “Друкарський двір”», 2020. – Т. 2., 340 с.

5. Фізична терапія та ерготерапія в неврології : метод. вказ. до проведення практичного заняття магістрів 1-го курсу IV мед. фак-ту / упоряд. А. Г. Істомін, О. І. Медовець, А. С. Сушецька та ін. – Харків : ХНМУ, 2020. – 36 с.

6. Реабілітація пацієнтів з захворюваннями нервової системи : навчально-методичний посібник для магістрів медицини IV курсу медичного факультету закладів вищої освіти III-IV рівня акредитації по спеціальності «Медицина» кваліфікації професійної «Лікар» / О. А. Козьолкін, І. В. Візір, М. В. Сікорська, О.В. Лапонов. – Запоріжжя : ЗДМУ, 2019. – 183 с.

7. Козьолкін О. А., Дарій В.І., Сікорська М. В., Візір І. В. Фізична терапія в нейрореабілітації навчально-методичний посібник для викладачів. Запоріжжя, 2020. – 234 с.

Практичне заняття 33. Фізична терапія при невриті ліктьового нерва.

Основні питання / ключові слова: Неврит ліктьового нерва. Етіологія, патогенез, клінічні прояви. Фізична терапія при невриті ліктьового нерва. Засоби і методи фізичної терапії при невриті ліктьового нерва: перелік, характеристика, особливості застосування.

Рекомендована література:

1. Воронін Д. М. Фізична реабілітація при захворюваннях нервової системи: навч. посіб. / Воронін Д. М., Павлюк Є. О. – Хмельницький: ХНУ, 2011. – 143 с.

2. Марченко О.К. Фізична реабілітація хворих із травмами й

захворюваннями нервової системи: Навчальний посібник. – К.: Олімпійська література, 2006. – 196 с.

3. Мухін В. М. Фізична реабілітація : підручник для ВУЗів / В. М. Мухін. – К.: Олімпійська література, 2010. – 486 с.

4. Неврологія : підручник для студ. вищ. мед. навч. закл. / [І. А. Григорова та ін.]; за ред. І. А. Григорової, Л. І. Соколової. - 2-ге вид., випр. - Київ : Медицина, 2015. - 639

Практичне заняття 34. Фізична терапія при невриті серединного нерва.

Основні питання / ключові слова: Неврит серединного нерва. Етіологія, патогенез, клінічні прояви. Фізична терапія при невриті серединного нерва. Засоби і методи фізичної терапії при невриті серединного: перелік, характеристика, особливості застосування.

Рекомендована література:

1. Воронін Д. М. Фізична реабілітація при захворюваннях нервової системи: навч. посіб. / Воронін Д. М., Павлюк Є. О. – Хмельницький: ХНУ, 2011. – 143 с.

2. Марченко О.К. Фізична реабілітація хворих із травмами й захворюваннями нервової системи: Навчальний посібник. – К.: Олімпійська література, 2006. – 196 с.

3. Мухін В. М. Фізична реабілітація : підручник для ВУЗів / В. М. Мухін. – К.: Олімпійська література, 2010. – 486 с.

4. Фізична, реабілітаційна та спортивна медицина: Нейрореабілітація. Підручник для студентів і лікарів / За заг. ред. В.М. Сокрута. – Слов'янськ: ТОВ «Видавництво “Друкарський двір”», 2020. – Т. 2., 340 с.

5. Фізична терапія та ерготерапія в неврології : метод. вказ. до проведення практичного заняття магістрів 1-го курсу IV мед. фак-ту / упоряд. А. Г. Істомін, О. І. Медовець, А. С. Сушецька та ін. – Харків : ХНМУ, 2020. – 36 с.

6. Реабілітація пацієнтів з захворюваннями нервової системи : навчально-методичний посібник для магістрів медицини IV курсу медичного факультету закладів вищої освіти III-IV рівня акредитації по спеціальності «Медицина» кваліфікації професійної «Лікар» / О. А. Козьолкін, І. В. Візір, М. В. Сікорська, О.В. Лапонов. – Запоріжжя : ЗДМУ, 2019. – 183 с.

7. Козьолкін О. А., Дарій В.І., Сікорська М. В., Візір І. В. Фізична терапія в нейрореабілітації навчально-методичний посібник для викладачів. Запоріжжя, 2020. – 234 с.

Практичне заняття 35. Фізична терапія при невриті сідничного нерву (ішіасі).

Основні питання / ключові слова: Неврит сідничного нерва. Етіологія, патогенез, клінічні прояви. Фізична терапія при невриті сідничного нерва. Засоби і методи фізичної терапії при невриті сідничного нерва: перелік, характеристика, особливості застосування.

Рекомендована література:

1. Воронін Д. М. Фізична реабілітація при захворюваннях нервової системи: навч. посіб. / Воронін Д. М., Павлюк Є. О. – Хмельницький: ХНУ, 2011. – 143 с.

2. Марченко О.К. Фізична реабілітація хворих із травмами й

захворюваннями нервової системи: Навчальний посібник. – К.: Олімпійська література, 2006. – 196 с.

3. Мухін В. М. Фізична реабілітація : підручник для ВУЗів / В. М. Мухін. – К.: Олімпійська література, 2010. – 486 с.

4. Фізична, реабілітаційна та спортивна медицина: Нейрореабілітація. Підручник для студентів і лікарів / За заг. ред. В.М. Сокрута. – Слов'янськ: ТОВ «Видавництво “Друкарський двір”», 2020. – Т. 2., 340 с.

5. Фізична терапія та ерготерапія в неврології : метод. вказ. до проведення практичного заняття магістрів 1-го курсу IV мед. фак-ту / упоряд. А. Г. Істомін, О. І. Медовець, А. С. Сушецька та ін. – Харків : ХНМУ, 2020. – 36 с.

6. Реабілітація пацієнтів з захворюваннями нервової системи : навчально-методичний посібник для магістрів медицини IV курсу медичного факультету закладів вищої освіти III-IV рівня акредитації по спеціальності «Медицина» кваліфікації професійної «Лікар» / О. А. Козьолкін, І. В. Візір, М. В. Сікорська, О.В. Лапонов. – Запоріжжя : ЗДМУ, 2019. – 183 с.

7. Козьолкін О. А., Дарій В.І., Сікорська М. В., Візір І. В. Фізична терапія в нейрореабілітації навчально-методичний посібник для викладачів. Запоріжжя, 2020. – 234 с.

Практичне заняття 36. Фізична терапія при невриті великогомілкового та малогомілкового нервів.

Основні питання / ключові слова: Неврит великогомілкового нерва. Неврит малогомілкового нерва Етіологія, патогенез, клінічні прояви. Фізична терапія при невриті великогомілкового нерва. Засоби і методи фізичної терапії при невриті великогомілкового нерва: перелік, характеристика, особливості застосування. Фізична терапія при невриті малогомілкового нерва. Засоби і методи фізичної терапії при невриті малогомілкового нерва: перелік, характеристика, особливості застосування.

Рекомендована література:

1. Воронін Д. М. Фізична реабілітація при захворюваннях нервової системи: навч. посіб. / Воронін Д. М., Павлюк Є. О. – Хмельницький: ХНУ, 2011. – 143 с.

2. Марченко О.К. Фізична реабілітація хворих із травмами й захворюваннями нервової системи: Навчальний посібник. – К.: Олімпійська література, 2006. – 196 с.

3. Мухін В. М. Фізична реабілітація : підручник для ВУЗів / В. М. Мухін. – К.: Олімпійська література, 2010. – 486 с.

4. Фізична, реабілітаційна та спортивна медицина: Нейрореабілітація. Підручник для студентів і лікарів / За заг. ред. В.М. Сокрута. – Слов'янськ: ТОВ «Видавництво “Друкарський двір”», 2020. – Т. 2., 340 с.

5. Фізична терапія та ерготерапія в неврології : метод. вказ. до проведення практичного заняття магістрів 1-го курсу IV мед. фак-ту / упоряд. А. Г. Істомін, О. І. Медовець, А. С. Сушецька та ін. – Харків : ХНМУ, 2020. – 36 с.

6. Реабілітація пацієнтів з захворюваннями нервової системи : навчально-методичний посібник для магістрів медицини IV курсу медичного факультету закладів вищої освіти III-IV рівня акредитації по спеціальності «Медицина» кваліфікації професійної «Лікар» / О. А. Козьолкін, І. В. Візір, М. В.

Сікорська, О.В. Лапонов. – Запоріжжя : ЗДМУ, 2019. – 183 с.

7. Козьолкін О. А., Дарій В.І., Сікорська М. В., Візір І. В. Фізична терапія в нейрореабілітації навчально-методичний посібник для викладачів. Запоріжжя, 2020. – 234 с.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 7. ФІЗИЧНА ТЕРАПІЯ НЕВРОЛОГІЧНИХ ПРОЯВІВ ПРИ СПАДКОВИХ ТА ДЕМІЄЛІНІЗУЮЧИХ ЗАХВОРЮВАННЯХ, УРАЖЕННЯХ ЕКСТРАПІРАМІДНОЇ СИСТЕМИ, МІАСТЕНІЇ, М'ЯЗОВИХ ДИСТОНІЯХ

Лекція 11. Спадкові, демієлінізуючі захворювання нервової системи. Ураження екстрапірамідної системи. Міастенії. М'язові дистонії. Особливості фізичної терапії при спадкових та демієлінізуючих захворюваннях нервової системи.

Основні питання / ключові слова: Спадкові захворювання нервової системи: прогресуюча м'язова дистрофія Дюшена, прогресуюча м'язова дистрофія Беккера, вроджені структурні міопатії, вторинні спінальні аміотрофії, міотонії; клінічні прояви. Демієлінізуючі захворювання нервової системи: розсіяний склероз; загальна клінічна характеристика. Бічний аміотрофічний склероз, загальна клінічна характеристика. Ураження екстрапірамідної системи: хвороба Паркінсона, загальна клінічна характеристика. Міастенії, загальна клінічна характеристика. М'язові дистонії, загальна клінічна характеристика. Загальні особливості фізичної терапії при вказаних захворюваннях.

Практичне заняття 37. Фізична терапія при розсіяному склерозі.

Основні питання / ключові слова: Розсіяний склероз. Етіологія, патогенез, клінічні прояви. Особливості фізичної терапії при розсіяному склерозі. Засоби і методи фізичної терапії при розсіяному склерозі: перелік, характеристика, особливості застосування. Особливості складання програм реабілітації.

Рекомендована література:

1. Воронін Д. М. Фізична реабілітація при захворюваннях нервової системи: навч. посіб. / Воронін Д. М., Павлюк Є. О. – Хмельницький: ХНУ, 2011. – 143 с.
2. Марченко О.К. Фізична реабілітація хворих із травмами й захворюваннями нервової системи: Навчальний посібник. – К.: Олімпійська література, 2006. – 196 с.
3. Мухін В. М. Фізична реабілітація : підручник для ВУЗів / В. М. Мухін. – К.: Олімпійська література, 2010. – 486 с.
4. Неврологія : підручник для студ. вищ. мед. навч. закл. / [І. А. Григорова та ін.]; за ред. І. А. Григорової, Л. І. Соколової. - 2-ге вид., випр. - Київ : Медицина, 2015. – 639 с.
5. Фізична, реабілітаційна та спортивна медицина: Нейрореабілітація. Підручник для студентів і лікарів / За заг. ред. В.М. Сокрута. – Слов'янськ: ТОВ «Видавництво “Друкарський двір”», 2020. – Т. 2., 340 с.
6. Фізична терапія та ерготерапія в неврології : метод. вказ. до проведення практичного заняття магістрів 1-го курсу IV мед. фак-ту / упоряд. А. Г. Істомін, О. І. Медовець, А. С. Сушецька та ін. – Харків : ХНМУ, 2020. – 36 с.

7. Реабілітація пацієнтів з захворюваннями нервової системи : навчально-методичний посібник для магістрів медицини IV курсу медичного факультету закладів вищої освіти III-IV рівня акредитації по спеціальності «Медицина» кваліфікації професійної «Лікар» / О. А. Козьолкін, І. В. Візір, М. В. Сікорська, О.В. Лапонов. – Запоріжжя : ЗДМУ, 2019. – 183 с.

8. Козьолкін О. А., Дарій В.І., Сікорська М. В., Візір І. В. Фізична терапія в нейрореабілітації навчально-методичний посібник для викладачів. Запоріжжя, 2020. – 234 с.

Практичне заняття 38. Фізична терапія при бічному аміотрофічному склерозі.

Основні питання / ключові слова: Аміотрофічний склероз. Етіологія, патогенез, клінічні прояви. Особливості фізичної терапії при бічному аміотрофічному склерозі. Засоби і методи фізичної терапії при бічному аміотрофічному склерозі: перелік, характеристика, особливості застосування. Особливості складання програм реабілітації.

Рекомендована література:

1. Воронін Д. М. Фізична реабілітація при захворюваннях нервової системи: навч. посіб. / Воронін Д. М., Павлюк Є. О. – Хмельницький: ХНУ, 2011. – 143 с.

2. Марченко О.К. Фізична реабілітація хворих із травмами й захворюваннями нервової системи: Навчальний посібник. – К.: Олімпійська література, 2006. – 196 с.

3. Мухін В. М. Фізична реабілітація : підручник для ВУЗів / В. М. Мухін. – К.: Олімпійська література, 2010. – 486 с.

4. Неврологія : підручник для студ. вищ. мед. навч. закл. / [І. А. Григорова та ін.]; за ред. І. А. Григорової, Л. І. Соколової. - 2-ге вид., випр. - Київ : Медицина, 2015. – 639 с.

5. Фізична, реабілітаційна та спортивна медицина: Нейрореабілітація. Підручник для студентів і лікарів / За заг. ред. В.М. Сокрута. – Слов'янськ: ТОВ «Видавництво “Друкарський двір”», 2020. – Т. 2., 340 с.

6. Фізична терапія та ерготерапія в неврології : метод. вказ. до проведення практичного заняття магістрів 1-го курсу IV мед. фак-ту / упоряд. А. Г. Істомін, О. І. Медовець, А. С. Сушецька та ін. – Харків : ХНМУ, 2020. – 36 с.

7. Реабілітація пацієнтів з захворюваннями нервової системи : навчально-методичний посібник для магістрів медицини IV курсу медичного факультету закладів вищої освіти III-IV рівня акредитації по спеціальності «Медицина» кваліфікації професійної «Лікар» / О. А. Козьолкін, І. В. Візір, М. В. Сікорська, О.В. Лапонов. – Запоріжжя : ЗДМУ, 2019. – 183 с.

8. Козьолкін О. А., Дарій В.І., Сікорська М. В., Візір І. В. Фізична терапія в нейрореабілітації навчально-методичний посібник для викладачів. Запоріжжя, 2020. – 234 с.

Практичне заняття 39. Фізична терапія при спадкових захворюваннях.

Основні питання / ключові слова: Спадкові захворювання: м'язова дистрофія Дюшена, м'язова дистрофія Беккера, міопатії, аміотрофії, міотонії.

Клінічні прояви. Особливості фізичної терапії при спадкових м'язових захворюваннях. Засоби і методи фізичної терапії при спадкових м'язових захворюваннях: перелік, характеристика, особливості застосування. Особливості складання програм реабілітації.

Рекомендована література:

1. Воронін Д. М. Фізична реабілітація при захворюваннях нервової системи: навч. посіб. / Воронін Д. М., Павлюк Є. О. – Хмельницький: ХНУ, 2011. – 143 с.
2. Марченко О.К. Фізична реабілітація хворих із травмами й захворюваннями нервової системи: Навчальний посібник. – К.: Олімпійська література, 2006. – 196 с.
3. Мухін В. М. Фізична реабілітація : підручник для ВУЗів / В. М. Мухін. – К.: Олімпійська література, 2010. – 486 с.
4. Неврологія : підручник для студ. вищ. мед. навч. закл. / [І. А. Григорова та ін.]; за ред. І. А. Григорової, Л. І. Соколової. - 2-ге вид., випр. - Київ : Медицина, 2015. – 639 с.
5. Фізична, реабілітаційна та спортивна медицина: Нейрореабілітація. Підручник для студентів і лікарів / За заг. ред. В.М. Сокрута. – Слов'янськ: ТОВ «Видавництво “Друкарський двір”», 2020. – Т. 2., 340 с.
6. Фізична терапія та ерготерапія в неврології : метод. вказ. до проведення практичного заняття магістрів 1-го курсу IV мед. фак-ту / упоряд. А. Г. Істомін, О. І. Медовець, А. С. Сушецька та ін. – Харків : ХНМУ, 2020. – 36 с.
7. Реабілітація пацієнтів з захворюваннями нервової системи : навчально-методичний посібник для магістрів медицини IV курсу медичного факультету закладів вищої освіти III-IV рівня акредитації по спеціальності «Медицина» кваліфікації професійної «Лікар» / О. А. Козьолкін, І. В. Візір, М. В. Сікорська, О.В. Лапонов. – Запоріжжя : ЗДМУ, 2019. – 183 с.
8. Козьолкін О. А., Дарій В.І., Сікорська М. В., Візір І. В. Фізична терапія в нейрореабілітації навчально-методичний посібник для викладачів. Запоріжжя, 2020. – 234 с.

Практичне заняття 40. Фізична терапія ураженнях екстрапірамідної системи (хворобі Паркінсона).

Основні питання / ключові слова: Хвороба Паркінсона. Етіологія, патогенез, клінічні прояви. Атонічна та гіперкінетична форми. Особливості фізичної терапії при хворобі Паркінсона. Засоби і методи фізичної терапії при хворобі Паркінсона: перелік, характеристика, особливості застосування. Особливості складання програм реабілітації.

Рекомендована література:

1. Воронін Д. М. Фізична реабілітація при захворюваннях нервової системи: навч. посіб. / Воронін Д. М., Павлюк Є. О. – Хмельницький: ХНУ, 2011. – 143 с.
2. Марченко О.К. Фізична реабілітація хворих із травмами й захворюваннями нервової системи: Навчальний посібник. – К.: Олімпійська література, 2006. – 196 с.
3. Мухін В. М. Фізична реабілітація : підручник для ВУЗів / В. М. Мухін. – К.: Олімпійська література, 2010. – 486 с.

4. Неврологія : підручник для студ. вищ. мед. навч. закл. / [І. А. Григорова та ін.]; за ред. І. А. Григорової, Л. І. Соколової. - 2-ге вид., випр. - Київ : Медицина, 2015. – 639 с.

5. Фізична, реабілітаційна та спортивна медицина: Нейрореабілітація. Підручник для студентів і лікарів / За заг. ред. В.М. Сокрута. – Слов'янськ: ТОВ «Видавництво “Друкарський двір”», 2020. – Т. 2., 340 с.

6. Фізична терапія та ерготерапія в неврології : метод. вказ. до проведення практичного заняття магістрів 1-го курсу IV мед. фак-ту / упоряд. А. Г. Істомін, О. І. Медовець, А. С. Сушецька та ін. – Харків : ХНМУ, 2020. – 36 с.

7. Реабілітація пацієнтів з захворюваннями нервової системи : навчально-методичний посібник для магістрів медицини IV курсу медичного факультету закладів вищої освіти III-IV рівня акредитації по спеціальності «Медицина» кваліфікації професійної «Лікар» / О. А. Козьолкін, І. В. Візір, М. В. Сікорська, О.В. Лапонов. – Запоріжжя : ЗДМУ, 2019. – 183 с.

8. Козьолкін О. А., Дарій В.І., Сікорська М. В., Візір І. В. Фізична терапія в нейрореабілітації навчально-методичний посібник для викладачів. Запоріжжя, 2020. – 234 с.

Практичне заняття 41. Фізична терапія при міастенії та м'язових дистоніях.

Основні питання / ключові слова: Міастенія: етіологія, патогенез, клінічні прояви. М'язові дистонії: етіологія, патогенез, клінічні прояви. Особливості фізичної терапії при міастенії та м'язових дистоніях. Засоби і методи фізичної терапії при міастенії та м'язових дистоніях: перелік, характеристика, особливості застосування. Особливості складання програм реабілітації.

Рекомендована література:

1. Воронін Д. М. Фізична реабілітація при захворюваннях нервової системи: навч. посіб. / Воронін Д. М., Павлюк Є. О. – Хмельницький: ХНУ, 2011. – 143 с.

2. Марченко О.К. Фізична реабілітація хворих із травмами й захворюваннями нервової системи: Навчальний посібник. – К.: Олімпійська література, 2006. – 196 с.

3. Мухін В. М. Фізична реабілітація : підручник для ВУЗів / В. М. Мухін. – К.: Олімпійська література, 2010. – 486 с.

4.. Неврологія : підручник для студ. вищ. мед. навч. закл. / [І. А. Григорова та ін.]; за ред. І. А. Григорової, Л. І. Соколової. - 2-ге вид., випр. - Київ : Медицина, 2015. – 639 с.

5. Фізична, реабілітаційна та спортивна медицина: Нейрореабілітація. Підручник для студентів і лікарів / За заг. ред. В.М. Сокрута. – Слов'янськ: ТОВ «Видавництво “Друкарський двір”», 2020. – Т. 2., 340 с.

6. Фізична терапія та ерготерапія в неврології : метод. вказ. до проведення практичного заняття магістрів 1-го курсу IV мед. фак-ту / упоряд. А. Г. Істомін, О. І. Медовець, А. С. Сушецька та ін. – Харків : ХНМУ, 2020. – 36 с.

7. Реабілітація пацієнтів з захворюваннями нервової системи : навчально-методичний посібник для магістрів медицини IV курсу медичного факультету закладів вищої освіти III-IV рівня акредитації по спеціальності «Медицина» кваліфікації професійної «Лікар» / О. А. Козьолкін, І. В. Візір, М. В.

Сікорська, О.В. Лапонов. – Запоріжжя : ЗДМУ, 2019. – 183 с.

8. Козьолкін О. А., Дарій В.І., Сікорська М. В., Візір І. В. Фізична терапія в нейрореабілітації навчально-методичний посібник для викладачів. Запоріжжя, 2020. – 234 с.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 8. ФІЗИЧНА ТЕРАПІЯ ПРИ ЗАХВОРЮВАННЯХ ВЕГЕТАТИВНОЇ НЕРВОВОЇ СИСТЕМИ

Лекція 12. Вегетативна нервова система, будова, функції. Патологія вегетативної нервової системи. Фізична терапія при вегетативних дисфункціях.

Основні питання / ключові слова: Вегетативна нервова система, будова, функції. Патологія вегетативної нервової системи. Діагностика вегетативних дисфункцій. Загальні особливості фізичної терапії при вегетативних дисфункціях.

Практичне заняття 42. Фізична терапія при гіпоталамічному синдромі, панічних атаках, судинних проявах нейро-циркуляторній дистонії.

Основні питання / ключові слова: Гіпоталамічні розлади. Панічні атаки. Нейроциркуляторна дистонія. Етіологія, патогенез, клінічні прояви. Особливості фізичної терапії при судинних проявах нейро-циркуляторній дистонії. Засоби і методи фізичної терапії при судинних проявах нейро-циркуляторній дистонії: перелік, характеристика, особливості застосування. Особливості складання програм реабілітації.

Рекомендована література:

1. Неврологія : підручник для студ. вищ. мед. навч. закл. / [І. А. Григорова та ін.]; за ред. І. А. Григорової, Л. І. Соколової. - 2-ге вид., випр. - Київ : Медицина, 2015. – 639 с.

2. Воронін Д. М. Фізична реабілітація при захворюваннях нервової системи: навч. посіб. / Воронін Д. М., Павлюк Є. О. – Хмельницький: ХНУ, 2011. – 143 с.

3. Марченко О.К. Фізична реабілітація хворих із травмами й захворюваннями нервової системи: Навчальний посібник. – К.: Олімпійська література, 2006. – 196 с.

4. Мухін В. М. Фізична реабілітація : підручник для ВУЗів / В. М. Мухін. – К.: Олімпійська література, 2010. – 486 с.

5. Фізична, реабілітаційна та спортивна медицина: Нейрореабілітація. Підручник для студентів і лікарів / За заг. ред. В.М. Сокрута. – Слов'янськ: ТОВ «Видавництво “Друкарський двір”», 2020. – Т. 2., 340 с.

6. Фізична терапія та ерготерапія в неврології : метод. вказ. до проведення практичного заняття магістрів 1-го курсу IV мед. фак-ту / упоряд. А. Г. Істомін, О. І. Медовець, А. С. Сушецька та ін. – Харків : ХНМУ, 2020. – 36 с.

7. Реабілітація пацієнтів з захворюваннями нервової системи : навчально-методичний посібник для магістрів медицини IV курсу медичного факультету закладів вищої освіти III-IV рівня акредитації по спеціальності «Медицина» кваліфікації професійної «Лікар» / О. А. Козьолкін, І. В. Візір, М. В. Сікорська, О.В. Лапонов. – Запоріжжя : ЗДМУ, 2019. – 183 с.

8. Козьолкін О. А., Дарій В.І., Сікорська М. В., Візір І. В. Фізична терапія в нейрореабілітації навчально-методичний посібник для викладачів. Запоріжжя, 2020. – 234 с.

Практичне заняття 43. Фізична терапія при больових проявах нейроциркуляторної дистонії.

Основні питання / ключові слова: Больові прояви нейроциркуляторної дистонії. Етіологія, патогенез, клінічні симптоми. Особливості фізичної терапії при больових проявах нейроциркуляторній дистонії. Засоби і методи фізичної терапії при больових проявах нейроциркуляторній дистонії: перелік, характеристика, особливості застосування. Особливості складання програм реабілітації.

Рекомендована література:

1. Неврологія : підручник для студ. вищ. мед. навч. закл. / [І. А. Григорова та ін.]; за ред. І. А. Григорової, Л. І. Соколової. - 2-ге вид., випр. - Київ : Медицина, 2015. – 639 с.

2. Воронін Д. М. Фізична реабілітація при захворюваннях нервової системи: навч. посіб. / Воронін Д. М., Павлюк Є. О. – Хмельницький: ХНУ, 2011. – 143 с.

3. Марченко О.К. Фізична реабілітація хворих із травмами й захворюваннями нервової системи: Навчальний посібник. – К.: Олімпійська література, 2006. – 196 с.

4. Мухін В. М. Фізична реабілітація : підручник для ВУЗів / В. М. Мухін. – К.: Олімпійська література, 2010. – 486 с.

5. Фізична, реабілітаційна та спортивна медицина: Нейрореабілітація. Підручник для студентів і лікарів / За заг. ред. В.М. Сокрута. – Слов'янськ: ТОВ «Видавництво “Друкарський двір”», 2020. – Т. 2., 340 с.

6. Фізична терапія та ерготерапія в неврології : метод. вказ. до проведення практичного заняття магістрів 1-го курсу IV мед. фак-ту / упоряд. А. Г. Істомін, О. І. Медовець, А. С. Сушецька та ін. – Харків : ХНМУ, 2020. – 36 с.

7. Реабілітація пацієнтів з захворюваннями нервової системи : навчально-методичний посібник для магістрів медицини IV курсу медичного факультету закладів вищої освіти III-IV рівня акредитації по спеціальності «Медицина» кваліфікації професійної «Лікар» / О. А. Козьолкін, І. В. Візір, М. В. Сікорська, О.В. Лапонов. – Запоріжжя : ЗДМУ, 2019. – 183 с.

8. Козьолкін О. А., Дарій В.І., Сікорська М. В., Візір І. В. Фізична терапія в нейрореабілітації навчально-методичний посібник для викладачів. Запоріжжя, 2020. – 234 с.

Практичне заняття 44. Фізична терапія при неврозах.

Основні питання / ключові слова: Неврози, Етіологія, Патогенез. Прояви. Особливості фізичної терапії при неврозах. Засоби і методи фізичної терапії при неврозах: перелік, характеристика, особливості застосування. Особливості складання програм реабілітації.

Рекомендована література:

1. Неврологія : підручник для студ. вищ. мед. навч. закл. / [І. А. Григорова та ін.]; за ред. І. А. Григорової, Л. І. Соколової. - 2-ге вид., випр. - Київ : Медицина, 2015. – 639 с.

2. Воронін Д. М. Фізична реабілітація при захворюваннях нервової системи:

навч. посіб. / Воронін Д. М., Павлюк Є. О. – Хмельницький: ХНУ, 2011. – 143 с.

3. Марченко О.К. Фізична реабілітація хворих із травмами й захворюваннями нервової системи: Навчальний посібник. – К.: Олімпійська література, 2006. – 196 с.

4. Мухін В. М. Фізична реабілітація : підручник для ВУЗів / В. М. Мухін. – К.: Олімпійська література, 2010. – 486 с.

5. Фізична, реабілітаційна та спортивна медицина: Нейрореабілітація. Підручник для студентів і лікарів / За заг. ред. В.М. Сокрута. – Слов'янськ: ТОВ «Видавництво “Друкарський двір”», 2020. – Т. 2., 340 с.

6. Фізична терапія та ерготерапія в неврології : метод. вказ. до проведення практичного заняття магістрів 1-го курсу IV мед. фак-ту / упоряд. А. Г. Істомін, О. І. Медовець, А. С. Сушецька та ін. – Харків : ХНМУ, 2020. – 36 с.

7. Реабілітація пацієнтів з захворюваннями нервової системи : навчально-методичний посібник для магістрів медицини IV курсу медичного факультету закладів вищої освіти III-IV рівня акредитації по спеціальності «Медицина» кваліфікації професійної «Лікар» / О. А. Козьолкін, І. В. Візір, М. В. Сікорська, О.В. Лапонов. – Запоріжжя : ЗДМУ, 2019. – 183 с.

8. Козьолкін О. А., Дарій В.І., Сікорська М. В., Візір І. В. Фізична терапія в нейрореабілітації навчально-методичний посібник для викладачів. Запоріжжя, 2020. – 234 с.

6. Контроль навчальних досягнень

6.1 Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Вид діяльності студента	Максимальна кількість балів	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3		Модуль 4		Модуль 5		Модуль 6		Модуль 7		Модуль 8	
		Кількість	Максимальна кількість балів	Кількість	Максимальна кількість балів	Кількість	Максимальна кількість балів	Кількість	Максимальна кількість балів	Кількість	Максимальна кількість балів	Кількість	Максимальна кількість балів	Кількість	Максимальна кількість балів	Кількість	Максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	3	3	1	1	1	1	2	2	1	1	2	2	1	1	1	1
Відвідування практичних занять	1	4	4	9	9	8	8	5	5	4	4	6	6	5	5	3	3
Робота на практичному занятті	10	4	40	9	90	8	80	54	50	4	40	6	60	5	50	3	30
Виконання завдань для самостійної роботи	5	1	5	1	5	1	5	1	5	1	5	1	5	1	5	1	5
Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25	1	25	1	25	1	25	1	25	1	25	1	25
Разом			77		130		119		82		75		98		86		64
Максимальна кількість балів : 731																	
Розрахунок коефіцієнта : $731 / 100 = 7,31$																	

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії оцінювання

Змістовий модуль теми курсу	Академічний контроль	Бали
Змістовий модуль 1. Основи фізичної терапії при патології нервової системи		
Будова і фізіологія патологія нервової системи. і Патологія нервової системи, загальні відомості. Основи фізичної терапії при патології нервової системи.	Поточний	5
Змістовий модуль 2. Особливості фізичної терапії при судинних захворюваннях центральної нервової системи		
Характеристика захворювань і травм центральної і периферичної нервової системи. Інсульти. Особливості фізичної терапії хворих при інсультах, неврологічних проявах гіпертонічної хвороби.	Поточний	5
Змістовий модуль 3. Фізична терапія при травмах центральної нервової системи		
Клінічна характеристика травм центральної нервової системи. Особливості фізичної терапії хворих при травмах головного та спинного мозку.	Поточний	5
Змістовий модуль 4. Фізична терапія при захворюваннях головного та спинного мозку		
Дитячий церебральний параліч. Запальні захворювання головного мозку, клінічна характеристика. Фізична терапія при запальних захворюваннях головного мозку. Фізична терапія при дитячому церебральному паралічі.	Поточний	5
Змістовий модуль 5. Фізична терапія при дегенеративно-дистофічних ураженнях хребта		
Дегенеративно-дистрофічні ураження хребта з неврологічними проявами. Особливості фізичної терапії при дегенеративно-дистрофічних ураженнях хребта з неврологічними проявами.	Поточний	5
Змістовий модуль 6 Фізична терапія при захворюваннях периферичних нервів		
Захворювання периферичних нервів. Захворювання черепних нервів. Особливості фізичної терапії при захворюваннях периферичних нервів.	Поточний	5
Змістовий модуль 7. Фізична терапія неврологічних проявів при спадкових та демієлізуючих захворюваннях		
Фізична терапія неврологічних проявів при спадкових та демієлізуючих захворюваннях, ураженнях екстрапірамідної системи, міастенії, м'язових дистоніях. Клінічна характеристика спадкових та демієлізуючих захворюваннях, уражень екстрапірамідної системи, міастенії, м'язових дистоній.	Поточний	5

Змістовий модуль 8. Фізична терапія при захворюваннях вегетативної нервової системи		
Вегетативна нервова система, будова, функції. Патологія вегетативної нервової системи. Нейроциркуляторна дистонія, види, клініка. Неврози. Причини розвитку та особливості протікання. Особливості фізичної терапії при вегетативних дисфункціях (нейроциркуляторній дистонії, панічних атаках). Особливості фізичної терапії при неврозах.	Поточний	5
Всього: 82 годин		40

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на практичних заняттях, під час виконання самостійної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- ✓ своєчасність виконання навчальних завдань;
- ✓ повний обсяг їх виконання;
- ✓ якість виконання навчальних завдань;
- ✓ самостійність виконання;
- ✓ творчий підхід у виконанні завдань;
- ✓ ініціативність у навчальній діяльності.

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

Форма контролю — модульне письмове тестування.

Критерії оцінювання модульного письмове тестування:

Оцінка	Кількість балів
Відмінно <i>Знання, виконання в повному обсязі з незначною кількістю (1-2) несуттєвих помилок (вищий рівень)</i>	24 - 25
Дуже добре <i>Знання, виконання в повному обсязі зі значною кількістю (3-4) несуттєвих помилок (вище середнього рівень)</i>	21 - 23
Добре <i>Знання, виконання в неповному обсязі з незначною кількістю (1-2) суттєвих помилок (середній рівень)</i>	18 – 20
Задовільно <i>Знання, виконання в неповному обсязі зі значною кількістю (3-5) суттєвих помилок/недоліків (нижче середнього рівень)</i>	13 – 17
Достатньо	10 -13

<i>Знання, виконання в неповному обсязі, але є достатніми і задовольняють мінімальні вимоги результатів навчання (нижче середнього рівень)</i>	
Незадовільно <i>Знання, виконання недостатні і не задовольняють мінімальні вимоги результатів навчання з можливістю повторного складання модулю (низький рівень)</i>	6 – 9
Незадовільно <i>З обов'язковим повторним курсом модуля (знання, вміння відсутні)</i>	1-5

6.4. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання

Форма контролю — екзамен.

Умови допуску до екзамену — 35 і більше балів.

Критерії оцінювання підсумкового письмового тестування:

Оцінка	Кількість балів
Відмінно <i>Знання, виконання в повному обсязі з незначною кількістю (1-2) несуттєвих помилок (вищий рівень)</i>	36 – 40
Дуже добре <i>Знання, виконання в повному обсязі зі значною кількістю (3-4) несуттєвих помилок (вище середнього рівень)</i>	31 – 35
Добре <i>Знання, виконання в неповному обсязі з незначною кількістю (1-2) суттєвих помилок (середній рівень)</i>	21 – 30
Задовільно <i>Знання, виконання в неповному обсязі зі значною кількістю (3-5) суттєвих помилок/недоліків (нижче середнього рівень)</i>	16-20
Достатньо <i>Знання, виконання в неповному обсязі, але є достатніми і задовольняють мінімальні вимоги результатів навчання (нижче середнього рівень)</i>	11-15
Незадовільно <i>Знання, виконання недостатні і не задовольняють мінімальні вимоги результатів навчання з можливістю повторного складання модулю (низький рівень)</i>	6-10
Незадовільно <i>З обов'язковим повторним курсом модуля (знання, вміння відсутні)</i>	1-5

6.5. Орієнтовний перелік питань для семестрового контролю.

1. Будова нервової системи людини. Відділи головного мозку та їх функції.
2. Будова нервової системи людини. Спинний мозок та його функції.
3. Функціональна класифікація нервової системи. Значення нервової системи у житті людини.
4. Будова і функція симпатичної нервової системи.
5. Будова і функція парасимпатичної нервової системи
6. Механізми проведення нервового імпульсу. Синапс. Калієво-натрієвий насос.
7. Рухові порушення при захворюваннях і травмах нервової системи.

8. порушення чутливості при захворюваннях і травмах нервової системи.
9. Когнітивні порушення при захворюваннях і травмах нервової системи.
10. Характеристика порушень, що виникають при захворюваннях і травмах центральної нервової системи. Спастичний параліч, його клінічні прояви.
11. Характеристика порушень, що виникають при захворюваннях і травмах периферичної нервової системи. В'ялий параліч, його клінічні прояви.
12. Фізична терапія при захворюваннях і травмах нервової системи. Мета, завдання.
13. Фізична терапія при захворюваннях і травмах нервової системи. Характеристика засобів і методів.
14. Обґрунтування застосування з відновлювальною і профілактичною метою фізичних вправ при захворюваннях і травмах нервової системи.
15. Обґрунтування застосування з відновлювальною і профілактичною метою лікувального масажу при захворюваннях і травмах нервової системи.
16. Обґрунтування застосування з відновлювальною і профілактичною метою фізіотерапії при захворюваннях і травмах нервової системи.
17. Обґрунтування застосування з відновлювальною і профілактичною метою механотерапії і працетерапії при захворюваннях і травмах нервової системи.
18. Особливості застосування засобів і методів фізичної терапії при захворюваннях і травмах нервової системи.
19. Види захворювань і травм центральної нервової системи. Їх етіологія, патогенез.
20. Клініка та симптоматика захворювань і травм центральної нервової системи.
21. Клініко-фізіологічне обґрунтування застосування засобів і методів фізичної терапії при захворюваннях і травмах центральної нервової системи.
22. Особливості (методика) застосування засобів і методів фізичної терапії при захворюваннях і травмах центральної нервової системи.
23. Види захворювань і травм периферичної нервової системи (невропатія, радікулопатія тощо). Їх етіологія, патогенез.
24. Клініка та симптоматика захворювань і травм периферичної нервової системи.
25. Клініко-фізіологічне обґрунтування застосування засобів і методів фізичної терапії при захворюваннях і травмах периферичної нервової системи.
26. Особливості (методика) застосування засобів і методів фізичної терапії при захворюваннях і травмах периферичної нервової системи.
27. Інсульт. Визначення. Види інсультів. Ішемічний інсульт. Етіологія, патогенез.
28. Клінічне протікання та симптоматика ішемічного інсульту. Характеристика порушень, що виникають при ішемічному інсульті.
29. Фізична терапія при ішемічному інсульті: мета і завдання, засоби фізичної терапії.

30. Особливості застосування засобів і методів фізичної терапії при ішемічному інсульті за періодами та руховими режимами.
31. Геморагічний інсульт. Етіологія, патогенез, клінічне протікання та симптоматика геморагічного інсульту.
32. Характеристика порушень, що виникають при геморагічному інсульті.
33. Фізична терапія при геморагічному інсульті: мета і завдання, засоби фізичної терапії.
34. Особливості застосування засобів і методів фізичної терапії при геморагічному інсульті за періодами та руховими режимами.
35. Визначення ступеня порушень рухових та інших дисфункцій при інсультах. Використання оціночних шкал, рухових тестів.
36. Травми центральної нервової системи. Види. Етіологія, патогенез.
37. Травми головного мозку. Етіологія, патогенез, клінічні прояви та симптоматика травм головного мозку.
38. Фізична терапія при травмах головного мозку за періодами і руховими режимами.
39. Визначення ступеня порушень рухових та інших дисфункцій при травмах головного мозку. Використання оціночних шкал, рухових тестів.
40. Травми спинного мозку. Види. Етіологія, патогенез травм спинного мозку.
41. Клінічні прояви та симптоматика травм головного мозку. Характеристика періодів клінічного перебігу травматичної хвороби при ушкодженнях хребта і спинного мозку.
42. Фізична терапія при травмах спинного мозку у шийному відділі хребта у лікарняний період. Особливості іммобілізації.
43. Фізична терапія при травмах спинного мозку у шийному відділі хребта у післялікарняному періоді.
44. Фізична терапія при травмах спинного мозку у грудному відділі хребта у лікарняний період. Особливості іммобілізації.
45. Фізична терапія при травмах спинного мозку у грудному відділі хребта у післялікарняний період.
46. Фізична терапія при травмах спинного мозку у поперековому відділі хребта у лікарняний період. Особливості іммобілізації.
47. Фізична терапія при травмах спинного мозку у поперековому відділі хребта у післялікарняний період.
48. Визначення ступеня порушень рухових та інших дисфункцій при травмах спинного мозку. Використання оціночних шкал, рухових тестів.
49. Дитячий церебральний параліч. Визначення. Етіологія, патогенез, клінічні форми.
50. Фізична терапія при дитячому церебральному паралічі. Мета, завдання. Періоди реабілітації.
51. Засоби і методи фізичної терапії при дитячому церебральному паралічі.

52. Неврози. Види неврозів. Особливості клінічного перебігу. Мета і завдання фізичної терапії.
53. Особливості фізичної терапії при неврастенії.
54. Особливості фізичної терапії при істерії.
55. Особливості фізичної терапії при неврозі нав'язливих станів.
56. Розсіяний склероз. Етіологія, патогенез, клінічні прояви. Особливості фізичної терапії при розсіяному склерозі
57. Запальні захворювання головного мозку. Енцефаліт. Етіологія, патогенез, клінічні протікання та симптоматика. Особливості фізичної терапії.
58. Запальні захворювання головного мозку. Менінгіт. Етіологія, патогенез, клінічні протікання та симптоматика. Особливості фізичної терапії.
59. Хвороба Паркінсона. Етіологія, патогенез, клінічні прояви. Особливості фізичної терапії хворобі Паркінсона.
60. Поліомієліт. Етіологія, патогенез, клінічні прояви. Особливості фізичної терапії при поліомієліті.
61. Нейроциркуляторна дистонія. Етіологія, патогенез, клінічні прояви. Особливості фізичної терапії при нейроциркуляторній дистонії.
62. Дегенеративно-дистрофічні ураження хребта. Види. Етіологія, патогенез, клініка та симптоматика захворювань хребта з неврологічними проявами.
63. Засоби і методи фізичної терапії при остеохондрозі хребта з неврологічними проявами. Особливості їх застосування.
64. Радикулопатії. Етіологія, патогенез, клінічні прояви. Фізична терапія при радикулопатії у попереково-крижовому відділі хребта за періодами.
65. Цервікалгія. Етіологія, патогенез, клінічні прояви. Фізична терапія при цервікалгії за періодами.
66. Торакалгія. Етіологія, патогенез, клінічні прояви. Фізична терапія при торакалгії за періодами.
67. Люмбалгія. Етіологія, патогенез, клінічні прояви. Фізична терапія при люмбалгії за періодами.
68. Міофасціальний больовий синдром. Етіологія, патогенез, клінічні прояви. Фізична терапія при міофасціальному больовому синдромі.
69. Неврит лицьового нерва. Етіологія, патогенез, клінічні прояви. Фізична терапія при невриті лицьового нерву.
70. Неврит трійчастого нерва. Етіологія, патогенез, клінічні прояви. Фізична терапія при невриті трійчастого нерва.
71. Неврит променевого нерва. Етіологія, патогенез, клінічні прояви. Фізична терапія при невриті променевого нерва.
72. Неврит ліктьового нерва. Етіологія, патогенез, клінічні прояви. Фізична терапія при невриті ліктьового нерва.
73. Неврит серединного нерва. Етіологія, патогенез, клінічні прояви. Фізична терапія при невриті серединного нерва.
74. Неврит сідничного нерва. Етіологія, патогенез, клінічні прояви. Фізична терапія при невриті сідничного нерва.

75. Неврит великогомілкового нерва. Етіологія, патогенез, клінічні прояви. Фізична терапія при невриті великогомілкового нерва.

76. Неврит малогомілкового нерва. Етіологія, патогенез, клінічні прояви. Фізична терапія при невриті малогомілкового нерва.

6.6 Шкала відповідності оцінок

Оцінка	Кількість балів
Відмінно <i>Знання, виконання в повному обсязі з незначною кількістю (1-2) несуттєвих помилок (вищий рівень)</i>	90-100
Дуже добре <i>Знання, виконання в повному обсязі зі значною кількістю (3-4) несуттєвих помилок (вище середнього рівень)</i>	82-89
Добре <i>Знання, виконання в неповному обсязі з незначною кількістю (1-2) суттєвих помилок (середній рівень)</i>	75-81
Задовільно <i>Знання, виконання в неповному обсязі зі значною кількістю (3-5) суттєвих помилок/недоліків (нижче середнього рівень)</i>	69-74
Достатньо <i>Знання, виконання в неповному обсязі, але є достатніми і задовольняють мінімальні вимоги результатів навчання (нижче середнього рівень)</i>	60-68
Незадовільно <i>Знання, виконання недостатні і не задовольняють мінімальні вимоги результатів навчання з можливістю повторного складання модулю (низький рівень)</i>	35-59
Незадовільно <i>З обов'язковим повторним курсом модуля (знання, вміння відсутні)</i>	1-34

7. Навчально-методична картка дисципліни

Разом 240 год.: лекції - 24 год., практичні заняття - 88 год., самостійна робота - 82 год., модульний контроль - 16 год., екзамен - 2.

Модулі	ЗМ 1. Основи фізичної терапії при патології нервової системи (77 балів)		
Лекції	1	2	3
Теми лекцій	Загальні відомості про будову та функцію нервової системи. Патологія нервової системи. Загальні відомості про травми та хвороби нервової системи. Основні симптоми ураження нервової системи.	Загальні засади фізичної терапії при патології нервової системи. Класифікація та загальна характеристика засобів й методів фізичної терапії, які застосовуються при травмах та хворобах нервової системи.	Сучасні підходи до складання індивідуальних реабілітаційних програм для осіб з травмами та захворюваннями нервової системи. Цілі, завдання, прогноз та оцінка результатів реабілітації осіб з травмами та захворюваннями нервової системи.
Лекції, відвід-ня (бали)	1	1	1
Практичні заняття	1	2	3, 4
Теми практичних занять	Порушення, що виникають при захворюваннях і травмах центральної нервової системи.	Порушення, що виникають при захворюваннях і травмах периферичної нервової системи.	Методичні особливості застосування засобів фізичної терапії при захворюваннях і травмах нервової системи.
Робота на практич-х зан-х+відвід. (бали)	10+1	10+1	
Самост. робота (бали)	5		
Види поточного контролю (бали)	Мод. контр. робота № 1 (25 балів)		
Підсумковий контроль			

Модулі	ЗМ 2. Особливості фізичної терапії при судинних захворюваннях центральної нервової системи (130 балів)				
Лекції	4				
Теми лекцій	Судинні захворювання центральної нервової системи. Загальні поняття. Класифікація.				
Лекції, відвід-ня (бали)	1				
Практичні заняття	5	6	7	8, 9, 10	11, 12, 13
Теми практичних занять	Фізична терапія хворих із судинними захворюваннями центральної нервової системи. Загальні підходи	Гіпертонічна хвороба. Фізична терапія при церебральних проявах артеріальної гіпертензії. Особливості складання реабілітаційних програм.	Інсульти. Види інсультів. Діагностика дисфункцій при інсультах. Діагностика рухових порушень. Клініко-діагностичні шкали та тести при інсультах.	Ішемічний інсульт. Фізична терапія при ішемічних інсультах. Особливості складання реабілітаційних програм для осіб з ішемічними інсультами.	Геморагічний інсульт. Фізична терапія при геморагічному інсульті. Особливості складання реабілітаційних програм для осіб з геморагічними інсультами.
Робота на практич-х зан-х+відвід. (бали)	10+1	10+1	10+1	10+1	10+1
Самост. робота (бали)	5				
Види поточного контролю (бали)	Мод. контр. робота № 2 (25 балів)				
Підсумковий контроль					

Модулі	ЗМ 3. Фізична терапія при травмах центральної нервової системи (119 балів)							
Лекції	5							
Теми лекцій	Травми центральної нервової системи (черепно-мозкові та спинальні травми). Фізична терапія при травмах центральної нервової системи.							
Лекції, відвід. (бали)	1							
Практичні заняття	14	15	16	17	18	19	20	21
Теми практичних занять	Діагностика дисфункцій при травмах головного мозку.	Фізична терапія хворих з черепно-мозковими травмами.	Діагностика дисфункцій при травмах спинного мозку.	Фізична терапія при травмах спинного мозку різних відділів хребта з неврологічними проявами.	Фізична терапія при травмах спинного мозку у шийному відділі хребта з неврологічними проявами.	Фізична терапія при травмах спинного мозку у грудному відділі хребта з неврологічними проявами.	Фізична терапія при травмах спинного мозку у поперековому відділі хребта з неврологічними проявами.	Фізична терапія при травмах спинного мозку у крижовому відділі з неврологічними проявами.
Робота на практичних заняттях+відвід. (бали)	10+1	10+1	10+1	10+1	10+1	10+1	10+1	10+1
Самост. робота (бали)	5							
Види поточного контролю (бали)	Мод. контр. робота № 3 (25 балів)							
Підсумковий контроль								

Модулі	ЗМ 4. Фізична терапія при захворюваннях головного та спинного мозку (76 балів)		
Лекції	6		7
Теми лекцій	Дитячий церебральний параліч. Клінічні форми.		Запальні захворювання головного мозку. Фізична терапія при запальних захворюваннях головного мозку.
Лекції, відвід-ня (бали)	1		1
Практичні заняття	22, 23	24, 25	26
Теми практичних занять	Фізична терапія хворих на дитячий церебральний параліч (ДЦП).	Фізична терапія при запальних захворюваннях головного мозку.	Фізична терапія при мієліті та поліомієліті.
Робота на практич-х зан-х+відвід. (бали)	10+1	10+1	10+1
Самост. робота (бали)	5		
Види поточного контролю (бали)	Мод. контр. робота № 4 (25 балів)		
Підсумковий контроль			

Модулі	ЗМ 5. Фізична терапія неврологічних проявів при дегенеративно-дистрофічних ураженнях хребта (97 балів)			
Лекції	8			
Теми лекцій	Дегенеративно-дистрофічні ураження хребта з неврологічними проявами.			
Лекції, відвід. (бали)	1			
Практичні заняття	27	28	29	30
Теми практичних занять	Фізична терапія при дегенеративно-дистрофічних ураженнях шийного відділу хребта з неврологічними проявами.	Фізична терапія при дегенеративно-дистрофічних ураженнях грудного відділу хребта з неврологічними проявами.	Фізична терапія при дегенеративно-дистрофічних ураженнях поперекового відділу хребта з неврологічними проявами.	Фізична терапія при міофасціальному больовому синдромі.
Робота на практ. зан.+відвід. (бали)	10+1	10+1	10+1	10+1
Самост. роб. (бали)	5			
Види пот. контр. (бали)	Мод. контр. робота № 5 (25 балів)			
Підсум. контроль				

Модулі	ЗМ 6. Фізична терапія при захворюваннях периферичних нервів (109 балів)					
Лекції	9			10		
Теми лекцій	Невропатії черепних нервів та периферійних нервів кінцівок.			Особливості фізичної терапії при невропатіях черепних нервів та периферійних нервів кінцівок.		
Лекції, відвід-ня (бали)	1			1		
Практичні заняття	31	32	33	34	35	36
Теми практичних занять	Фізична терапія при невритах лицьового та трійчастого нервів.	Фізична терапія при невриті променевого нерва.	Фізична терапія при невриті ліктьового нерва.	Фізична терапія при невриті серединного нерва.	Фізична терапія при невриті сідничного нерву (ішіасі).	Фізична терапія при невриті великогомілкового та малогомілкового нервів.
Робота на практич-х зан-х+відвід. (бали)	10+1	10+1	10+1	10+1	10+1	10+1
Самост. робота (бали)	5					
Види поточного контролю (бали)	Мод. контр. робота № 6 (25 балів)					
Підсумковий контроль						

Модулі	ЗМ 7. Фізична терапія неврологічних проявів при спадкових та демієлінізуючих захворюваннях, ураженнях екстрапірамідної системи, міастенії, м'язових дистоніях (64 балів)				
Лекції	11				
Теми лекцій	Спадкові, демієлінізуючі захворювання нервової системи. Ураження екстрапірамідної системи. Міастенії. М'язові дистонії. Особливості фізичної терапії при вказаних захворюваннях нервової системи.				
Лекції, відвід. (бали)	1				
Практичні заняття	37	38	39	40	41
Теми практичних занять	Фізична терапія при розсіяному склерозі.	Фізична терапія при бічному аміотрофічному склерозі.	Фізична терапія при спадкових захворюваннях	Фізична терапія ураженнях екстрапірамідної системи (хворобі Паркінсона).	Фізична терапія при міастенії та м'язових дистоніях.
Робота на практич-х зан-х+відвід. (бали)	10+1	10+1	10+1	10+1	10+1
Самоств. робота (бали)	5				
Види поточного контролю (бали)	Мод. контр. робота № 7 (25 балів)				
Підсумковий контроль					

Модулі	ЗМ 8. Фізична терапія при захворюваннях вегетативної нервової системи (64 балів)		
Лекції	12		
Теми лекцій	Вегетативна нервова система, будова, функції. Патологія вегетативної нервової системи. Фізична терапія при вегетативних дисфункціях.		
Лекції, відвід. (бали)	1		
Практичні заняття	42	43	44
Теми практичних занять	Фізична терапія при гіпоталамічному синдромі, панічних атаках, судинних проявах нейроциркуляторній дистонії.	Фізична терапія при больових проявах нейроциркуляторної дистонії.	Фізична терапія при неврозах.
Робота на практич-х зан-х+відвід. (бали)	10+1	10+1	10+1
Самост. робота (бали)	5		
Види поточного контролю (бали)	Мод. контр. робота № 7 (25 балів)		
Підсумковий контроль	Екзамен		

8. Рекомендовані джерела

Основні

1. Коляденко Г.І. Анатомія людини : підручник / Г. І. Коляденко. - Київ : Либідь, 2001. - 384 с.
2. Неврологія : підручник для студ. вищ. мед. навч. закл. / [І. А. Григорова та ін.] ; за ред. І. А. Григорової, Л. І. Соколової. - 2-ге вид., випр. - Київ : Медицина, 2015. - 639 с.
3. Воронін Д. М. Фізична реабілітація при захворюваннях нервової системи: навч. посіб. / Воронін Д. М., Павлюк Є. О. – Хмельницький: ХНУ, 2011. – 143 с.
4. Марченко О.К. Фізична реабілітація хворих із травмами й захворюваннями нервової системи: Навчальний посібник. – К.: Олімпійська література, 2006. – 196 с.
5. Мухін В. М. Фізична реабілітація : підручник для ВУЗів / В. М. Мухін. – К.: Олімпійська література, 2010. – 486 с.
6. Бандуріна К. Фізична реабілітація дітей з церебральним паралічем в умовах спеціальної школи : метод. рек. / К. Бандуріна. – Запоріжжя: [Вид-во Класичного приватного ун-ту], 2009. – 102 с.
7. Основи діагностичних досліджень у фізичній реабілітації : навч. посіб. / Т. Бойчук, М. Голубєва, О. Левандовський [та ін.]. – Львів : ЗУКЦ, 2010. – 240 с.
8. Фізична, реабілітаційна та спортивна медицина: Нейрореабілітація. Підручник для студентів і лікарів / За заг. ред. В.М. Сокрута. – Слов'янськ: ТОВ «Видавництво “Друкарський двір”», 2020. – Т. 2., 340 с.
9. Фізична терапія та ерготерапія в неврології : метод. вказ. до проведення практичного заняття магістрів 1-го курсу ІV мед. фак-ту / упоряд. А. Г. Істомін, О. І. Медовець, А. С. Сушецька та ін. – Харків : ХНМУ, 2020. – 36 с.
10. Реабілітація пацієнтів з захворюваннями нервової системи : навчально-методичний посібник для магістрів медицини ІV курсу медичного факультету закладів вищої освіти III-IV рівня акредитації по спеціальності «Медицина» кваліфікації професійної «Лікар» / О. А. Козьолкін, І. В. Візір, М. В. Сікорська, О.В. Лапонов. – Запоріжжя : ЗДМУ, 2019. – 183 с.
11. Козьолкін О. А., Дарій В.І., Сікорська М. В., Візір І. В. Фізична терапія в нейрореабілітації навчально-методичний посібник для викладачів. Запоріжжя, 2020. – 234 с.
12. Стандартизація в нейрохірургії. Частина 1. Травматичні ушкодження центральної та периферичної нервової системи. За ред. академіка НАМН України, проф. Є.Г. Педаченка. Київ: ДУ “ІНХ НАМНУ”, 2019. 152 с.
13. Сучасні наукові дослідження в нейронауках (за спеціалізацією) : конспект лекцій для здобувачів вченого ступеня доктора філософії за спеціальністю 222 «Медицина» спеціалізації 14.01.15 «Нервові хво-роби» / упоряд. О. Л. Товажнянська, Н. О. Некрасова, О. І. Каук та ін. – Харків :

ХНМУ, 2021. – 108 с.

14. Козявкін В.І., Волошин Б.Д. Метод проф. В.Козявкіна. Система інтенсивної нейрофізіологічної реабілітації. Блок кінезотерапії. Трускавець : Міжнародна клініка відновного лікування, 2004. – 128 с.

15. Рокошевська В. В. Фізична реабілітація хворих після перенесеного мозкового геморагічного інсульту в умовах стаціонару : методичний посібник. Львів: ПП Сорока Т.Б., 2010. – 96 с.

16. Рокошевська В. Застосування моделі міжнародної класифікації функціонування (МКФ) у фізичній терапії осіб після перенесеного мозкового інсульту / Віра Рокошевська, Богдан Крук // Сучасні тенденції у практиці й освіті з фізичної терапії : тези доп. Міжнар. наук. семінару. - Львів, 2016. - С. 50-52.

17. Міжнародна класифікація функціонування, обмеження життєдіяльності і здоров'я: МКФ (переклад українською мовою) [International classification of functioning, restriction of life activities and health: MKF]. Всесвітня організація охорони здоров'я, Женева. 2001.

18. Шкали в нейрореабілітації / Укладачі: М.В. Гуляєва, Н.І. Піонтківська, М.І. Піонтківський; Наукові редактори В.А. Голик, Д.В. Гуляєв, М.Я. Романишин. К.: Видавець Д.В.Гуляєв, 2014. 68 с.

Додаткові

1. Баришок Т. Фізична реабілітація дітей з церебральним паралічем в умовах сім'ї : [метод. рек.] / Баришок Тетяна. – Запоріжжя : КПУ, 2009. – 74 с.

2. Білянський О.Ю. Методика фізичної реабілітації осіб другого зрілого віку після мозкового ішемічного інсульту: метод. посіб. / Білянський О. Ю., Куц О. С. – Дрогобич : Відродження, 2007. – 137 с.

3. Воронін Д. М. Іпотерапія в системі реабілітації дітей з подвійною геміплегією: метод. вказівки / Д. М. Воронін, В. М. Трач. – Львів : [Ромус-поліграф], 2009. – 43 с.

4. Демчук С. Соціальна інтеграція та реабілітація неповносправних школярів із церебральним паралічем засобами фізичного виховання / Світлана Демчук, Олександр Куц. – Львів : [Укр. технології], 2003. – 147 с.

5. Зінов'єв О. О. Засоби і методи фізичної реабілітації при захворюваннях дитячим церебральним паралічем в ранньому дитячому віці : метод. рек. / Зінов'єв О. О., Зінов'єва К. О. – Львів : [б. в.], 2001. – 94 с.

6. Крук Б. Нові технології фізичної реабілітації неповносправних осіб з хребетно-спинномозковою травмою шийного відділу : [метод. посіб.] / Богдан Крук, Олександр Куц. – Львів: [Укр. технології], 2006. – 135 с.

7. Фізіотерапевтичні та фізіопунктурні методи і їх практичне застосування: Навчально-методичний посібник / Самосюк І.З., Парамончик В.М., Губенко В.П. та ін. – К.: Альтерпрес, 2001. – 316 с.

8. Оцінка обмеження життєдіяльності у пацієнтів з наслідками закритої черепно-мозкової травми в практиці медико-соціальної експертизи (Методичні рекомендації) / Укладачі: В.М. Школьник, Г.Д. Фесенко, Л.Ю.

Науменко, В.А. Голик. Київ: Український центр наукової медичної інформації та патентно-ліцензійної роботи, 2016. 29 с.